

KOMITETI ADVOKATENGO
VAŠ MANUŠIKANE HAKAJA

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

KOMITETI ADVOKATENGO
VAŠ MANUŠIKANE HAKAJA

LEGARUTNO VAŠ
PAČAVIBE STANDARDIA
PUBLIKANA
DŽIVDIPASKE

Beogradi
2009.

Komiteti advokatengo vaš manušikane hakaja
LEGARUTNO VAŠ PAČAVIBE STANDARDIA PUBLIKANA DŽIVDIPASKE

Ikaldja

Komiteti advokatengo vaš manušikane hakaja
Svetogorska 17, 11000 Beograd
Tel: +381-11-3344-235
Fax: +381-11-3344-425
E-mail: yucomoffice@gmail.com
Web site: <http://www.yucom.org.rs/>

Vaš ikaljibaske dženoske
Biljana Kovačević-Vučo

Redaktoresko šerutnipe
Biljana Kovačević-Vučo
Katarina Jozić

Gatisari thaj stampin
„Dosije studio“, Beograd

Tiraž
1000

ISBN 978-86-83209-26-2

Akava legarutno gatisardja Komiteti advokatengo vaš manušikane hakaja ano rami projekti „Zorjakaripe kapacitetia lokalne arakhibasko dženengo vaš manušikane hakaja thaj anavibe standardia publikana dživdipaski ani Srbia“ savo realizuinipe uzo finansisko ažutipe Evropaka Unijako.

Teljaripe akale dokumentesko sikavi numa djevapibe YUCOM-ecko thaj olenge projektenge partneria thaj nisar aver na sikavi pozicije Evropaka Unijake.

Teljaripe

ANGLUNO KOTOR STANDARDIA PUBLIKANA DŽIVDIPASKE

Anglomothovibe – soj sito standardia publikana dživdipaske?	11
Standardia publikana dživdipaske ani Bari Britanija.	14

DUJTO KOTOR PRAKTIKANE MISALIA VAŠ HALJOVIBE STANDARDIA PUBLIKANA DŽIVDIPASKE

Anglomothovibe	21
1. Bihalanibe	23
Misali nu. 1	
Halanibe nane djevapibe	26
Misali nu. 2.	
Mrkonjiće nervirini so musaj te šparini	28
Misali nu. 3.	
Administratoria čerena vaš partije, a na vaš dizutne	30
Misali nu. 4	
Prmibe e phagengo kotar sa funkcije.	32
Misali nu. 5.	
Senatoria mangena ini penzije pedo „specijalno“ režimi	34
2. Integriteti.	36
Misali nu. 1.	
Direktoria našalnengo majšukar pokime	38
Misali nu. 2.	
Velja dendja zoralo lafi e Mrkonjićeske.	40
Misali nu. 3.	
Slavica “Galenikako” honorarco	42
3. Objektivibe	44
Misali nu. 1.	
Ini ani kultura thagarela partiako terori	46
Misali nu. 2.	
Partiaki licenca vaš buti.	48

Misali nu. 3.	
Kriterijumi – partiaki pustik	50
Misali nu. 4.	
Ano „Aeroporti“ rodna bonusi ano učipe duj pokiniba	52
4. Djevapibe	54
Misali nu. 1.	
Radikalia opstrukcija keribaski e Parlamenti Srbijako šukar pokinena prekalo divesko pokinibe	56
Misali nu. 2.	
Direktorka legardja klisi thaj štambilja	58
Misali nu. 3.	
Diz našela miliona sebepi garavibe dini	60
Misali nu. 4.	
Thagaruni Srbia adjičeri iranibe Bahami kanunesko kotar amalipa ani parlamentski procedura	62
Misali nu. 5.	
Činavdje aloradibe sebepi anava ani latinica	64
Misali nu. 6.	
Nakhena ano Beogradi 20 drom vaš jekh ljl	66
5. Putaribe	68
Misali nu. 1.	
Dizijako servisi thaj urbanistikani mafija	70
Misali nu. 2.	
Raštrako garavibe thaj procesi Miladin Kovačević	72
Misali nu. 3.	
Thagarutni e funkcionerenge bikindja 288 apartmania telo molipe	74
Misali nu. 4.	
Mrka Tomičeske kerdja drom!	76
6. Pačavibe	78
Misali nu. 1.	
„Pherdipe“ ano Kher Themutno parlamenti	80
Misali nu. 2.	
Direktori Peconijeske firmake sine ano Parlamenti	82
Misali nu. 3.	
Krkobabić terni – garavi mangin	84
Misali nu. 4.	
Akošibe Nikolićesko thaj Šutanovićesko sebepi importi bandukia	86
7. Personalno misal	88
Misali nu. 1.	
Phagipe barjaripe e funkcijako ani parlamentiski diskusia	90
Misali nu. 2.	
Kotar phanibe, numa vakeribe kotar korupcija	92

Misali nu. 3.	
Poloke te khuvelpe čireći ze te kere politika.....	94
Misali nu. 4.	
Senatoria gndinena kaj tane „akteria“	96
Misali nu. 5.	
Republikaki alosaribaski komisija thaj mareba interesi	98

TRITO KOTOR
 RODIPE – ZORJAKARIPE KAPACITETIA LOKALNA
 ARAKHIBASKE DŽENENGO MANUŠIKANE HAKAJENGO THAJ ANAVIBE
 STANDARDIA PUBLIKANA DŽIVDIPASKI ANI SRBIA

DOPHERIBE

I	UČO ADMINISTRATIVNO KONSILI – KODEKSI SAR TE KEREN RAŠTRAKE ADMINISTRATORIA	113
II	FORMULARIA VAŠ PRAKTIKANO DIKHLJARIBE STANDARDIA PUBLIKANE DŽIVDIPASKE	119

Angluno kotor
Standardia publikana dživdipaske

Dr Dejan Milenković

Komiteti advokatengo vaš manuškane hakaja

Anglomothovdipe – soj sito standardia publikana dživdipaske?

Standardia publikana dživdipaske sito nevi kategorija ano paralelno sistemia, ano kasko fundo etika. Nakhaviba kotar odova kaj e kanunea, našti te učaripe sakova bilačo keribe funkcionerengo publikana thagarutnipaski thaj publikako administratori savo nane ano rami e publikana interesea nane juridikako, ani Bari Britanija, Kanada hem ano but avera phuvja, sa pobaro semnibe delape moralna normake sar jekh amalipaski norma thaj amalipasko djevapibe aver-aver legardutnengo publikana funkcijake thaj publikana administratorenge ano sa nivelia.

Djivdipa ano amalipe, manuša vazdena ini djevaptune standardia ani maškarutni komunikacija thaj interakcija. Pobuter, but olendar, vakhteavena ini juridikake norme, sar asavki arakhavdi raštrake autoriteta. Fakti kaj o jekh keribe „formalno“ kanunesko, nane ano jekha jekh vakhti kaj ini etikano thaj moralno. Odoleske standardia publikana dživdipaske, jase „ publikaki etika“ avdive sikavi semno segmenti sakova demokratikano amalipasko.

Kotar aver rig, rodipe vaš etikako djevapibe sar pana pherdi forma djevapibaski legarutneski publikane funkcije thaj publikane administratorengo thaj bufljardo, sito rezultati putaribaski moderno demokratikano amalipe. Publika ulji pohari pačavni prekalo legardutne publikana djevapibaske, thaj sebepi odova ini pobare adjukariba vaš olengo šukar pačavibe – vaš uče standardia etikako kheribe.

Korkoro savki forma djevapibaski cidela mehanizmi korkororegulacia pačavibaski andral organi publikano thagaripe sar vastuša vaš anavibe etikako djevapibe jase standardia ano publikano dživdipe.

Korkoriregulacija ani varesavi profesija jase amalipaski sfera sikavi kaj anglunipe thaj legaripe norme kerelape kotar okola save keribe odole normengo ini kerena, ano reslo lačaribe devibe servisi e pokininengo jase istemalkerdutnengo e servisengo. Oj rodela anavibe standardia thaj jekhipe olenca kotar ulavde džene thaj institucije pedo odola standardia ka oven, sar ini barjaripe keribe thaj mehanizmia savenca odova hakaja ka legarenpe.

Sar o fundo etikako, jase korkoriregulacija principi *korkoro peribe e hakajengo*, krisia jase avera organia raštrake thagarutnaki na kheljena, kotar jekh rig rola arbitreski ni na legarena astarde počekatia, a okola save lena obligacija e savke normenca, kotar aver rig, na kerena odova telo daravibe kanunenske sankcije, veke sebepi mangipe vaš podur anglunipe kredibiliteti profesia. Korkoriregulativa majbut pedo jekh jekhesko haljovibe thaj jekhipe akterengo kotar etnikane fome keribaske thaj sistemi molipasko pere profesiake.

Ano disave phuvja, akava sistemi sito teli kontrola trupengi save ka keren fundone dromia ano barjaripe djevapibe ano publikako dživdipe, sar sito odova komisie vaš standardia ano publikako dživdipe ani Bari Britanija jase Kanada.

Akava procesi vakhtea ano zorale phuvja anavdja ini dži ko bufljaripe etikano djevapibe ini ano avera nivelia thaj buća, save siton phandle e publikana dživdipa: *medii thaj žurnalistia, doktorja, univerzitetska profesoria, advokatia...* numa tane kotar profesije save rodona zorjakaripe standardia pfesionalni etika ano mothavde umalia.

Sa okova so sine ano nakhle dešupandj berš ani Srbija, ačhavdja phare kosekvence ano sa sfere dživdipaske – sar publikako, adjahar privatno. But berša, etika thaj etikane hakaja, sar ini sasutno peribe morali, sine nakhlo na numa sasutna degradacija thaj ini kanuneske ini politikake, veke ini etikane (moralna) djevapiba.

Adjahar korupcija, biistemalkeribe pašljoibe, čoribe publikane resursia thaj phana, ulje ini manginutni forma keribaski ani Srbija, sar ani „publikaki“, adjahar ini ani „privatni“ sfera. Semnibe odolske sine but pedi influenza: (1) biegzistiribe jase bipačavibe juridikako sistemi savo regulišini hako thaj obligacije institucijengo thaj reprezentatoria institucijengo prekalo sistemi thaj dizutne thaj (2) biegzistiribe jase čalavdipe normativno sistemi savo regulišini hakaja thaj obligacije prekali institucija thaj dizutne.

Funkcioneria organengo publikane administratoria thaj ano sasutnipe, institucije sistemaske musaj te astaren pačavibe e dizutnengo. A pačavibe ka ovel te sine o dizutne pendjarena kaj o publikane djevapiba, sar ini privatna save sitno phandle e publikane intereseia, istemalkeripe vaš *sasutno – publikako šukaripe*.

Jekh kotar angloforme tranzicijaki ani Srbia sito anglunipe thaj zorjakaribe politikako thaj kanunesko djevapibe. Oj nane ano jekh šukar niveli numa i reforma ano mothavde duj umalia lelape. Numa, hem politikako hem kanunesko djevapibe ačhona bipherde bi promocija, anglunipe thaj zorjakaribe etikane standardia publikako dživdipe, sar trito forma djevapibaski.

Korkoriregulacija kerdi ano etikani norma thaj hakaja, jase standardia publikane dživdipaski, sar ini adekavatna dikhavibasko mehanizmi korkororegulaciono sistemi, siton jekh kotar majsemne faktoria tranzicijake sistemia. Numa, korkoriregulacija musaj te čivelpa adjahar te na khuvel ani korkorutni idea korkoriregulacija thaj te del šajipe anglunipe etikane standardjengo legarutne publikane djevaptunengo kombinuime e jekhe anavde standardenca ano rami institucijako. Pedo dikhiba ano mothavdo reso (pačavibe dizutnengo thaj zorjakaribe institucije sistemaske), akala standardia musaj te keren etika save but dizutne adžičerenena te organia, funkcioneria thaj publikane administratoria dikhljarena. Adjahar, etika avela kotar dizutne.

Jekh kotor akale standardengo sito definišimo juridikake regulativa vaš činavibe mareba interesi. Biegzistencija mareba interesiski legerdutnengi publikana thagarutnaki sito, minimalno standardi kasko pačavibe o dizutne rodona. Ano mareba intereseko musaj te khuvel ini šajipe istemalkeribe publikakde djevapiba vaš realizacija privatne interesia. Numa, odova šaj te ovel numa kotar jekh standardia. Ani Bari Britania thaj Kanada vakhtea „iskristalisajle“ ini avera standardia: *bilhalanipe; integriteti; objektivibe; djevapibe; putaribe; pačavibe thaj keribe e personalne misalea*.

Ano eroibe, akala etikake standardia pana na „iskristalisajle“ ani Srbia. Sar dikhelape kaj ano akava procesi, baro semnibe ka kelen arakhibaske džene manuškane hakaja – bithagarutne organizacije savo fundono reso sito promocija, arakhibe thaj anglunupe manuškane hakaja. Soske čalavdipe etikake standardia ano akava konteksti, majbut dikhljarela ini avera čalavdipa manuškane hakaja kotar funkcio-

nereia organia publikane thagarutnipa thaj publikane administratoria. Sebepi arakhibaske džene hakajengo ani Srbia siolen semni rola ani promocija thaj keribe šuže standardia publikana dživdkipaske. Arakhibaske džene manuškane hakajengo ani Srbija sito odija „učardi“ struktura, savi musaj na numa te dikhljarel olengo pačavibe veke ini šukar te formulišini.

Reso akale legarutnesko sito te ani khupatni buti e lokalna bithagarutna organizacijenca thaj arakhibaske dženenoca manuškane hakajenca, maškar but misalia etikana thaj bietikano keribe funkcionerengo thaj publikane administrenge sar ano centralno adjahar ini ano lokalno niveli save konstatuindjam ano palune nekobor maseka maškar legardo mothovibe ani Srbija, formulišina šuže srbikane etikane standardia vaš funkcioneria thaj publikane administratoria pedo dikhibe britaniake standardia publikana dživdipaske, sar mi on, ani popaše šajipe te dikhljarenpe, a olengo phagipe anodi djevaptuni forma „moralno“ te sankcionišinenpe

Gatisardja: Katarina Jozić, M. A.
Komiteti advokatengo vaš manuškane hakaja

Standardia publikanake dživdipaske ani Bari Britanija

Standardia publikane dživdipaske siton definišime kotar Komisia vaš standardia publikane dživdipaske Bara Britanijaki pana 1994. berš. sigate palo olako formiribe. Olengo relativitibe sine pučljardi maškar legarde rodipa publikane manuša ani teritorija Bara Britanijaki. Rudjisariba verefikuima relevantba akale standardjengo kotar publikane manuša, personalne keriba dženoske Komisijake vaš standardia publikana dživdipaske, akala standardia ulje bufljardo leline ano britaniako amalipe thaj politika.

Ano agor oktobri 1994. beršeste, ano odova vakhti premijeri Džon Mej džor, mot-havdja kaj Thagarutni formirindja Komisija vaš standardia ano publikako dživdipe ano reso „... rodipe egzisticiono bajo kotar standardia keribe sa legardutnengo publikana djevaptibaske, ano rami ini olenge finansisko thaj komercijalne aktivnostia thaj anavibe rekomandacija ani relacija e regulacija savi sito manginutni vaš arakhibe majuče standardia ano publikako dživdipe“. Standardia, prekalo Mej džoreske lafia manglape sine te astaren baro gendo legardutnengo publikane djevapibaske, ministria, publikane administratoria thaj turvinutne, senatoria Parlamenteske thaj senatoria Bara Britanijake ano Evropako parlamaneti, džene thaj uče administratoria ano sa biraštrake publikane trupia thaj nacionalne trupia saslaribaske institucije, direktoria ano organizacije save nane ano ministribe, džene thaj uče administratoria avera trupjenge save kerena funkcia save finansirindje kotar raštrako budžeti, thaj alosarde džene thaj administratoria ani funkcia ano organia lokalna korkorodirekcijaki.

Komisija inicijalno angluno kerdja buti e bietikana keriba themutne senatorenca, ano rami ini kontrola olenge finansisko raportia, sar ini procesenca biadekvatno anavibe ano publikane trupia.

Sar biphanglo konsilesko truppo Thagarutnako, Komisija vaš standardia ano publikako dživdipe dikhljardja, dendja raporti thaj dela sine rekomandacije ano sa pučiba save siton phandle e standardenca publikana dživdipaske. Komisija sito konstituišimi sar sajekh truppo, kaske džene alosardje ko trin berš.

Buti Komisijaki na sine phandlo e specifikane rodutne dikhiba jase raportenca save siton anavde vaš avera raštrake organia jase biphangle trupia.

Ano dur barjaripe neva institucija, ano novembri 1997. berš, nevo britaniako premijeri Toni Bler, dur bufljardja čekatuniba Komisijake ini ano: (1) dikhibe ani relacija e finansiriba politikane partije thaj (2) hako Komisijako te dela rekoman-

dacije ani relacija e prniba thaj barjaripe egzestirime regulacija ano reso pačavibe standardia.

Komisija avdive but drom oficijalno dikhljarelape sar mi dikhljarela aktuelna pučiba sebepi save si bajo ani publika a phandle siton e phagipa standardia publikana dživdipa, a prekalo mangipe, delape mothovdipe thaj anelape dokumenti save delape dumo vaš rodipe anglo avera organia jase biphangle trupia. Oj ini korkori isila šajipe te organizuini „publikane ašuniba“ ani relacija e aktuelna procesenca. Komisija atoska, adikari ini kontaktia thaj biformalne bešipa e praktirkarenca ano disave umalia thaj ekspertenca, ano reso so pošukar haljovibe konkretikano procesi thaj verefikuibe phagibe formulišime standardia publikane dživdipaske. Sar ini ovela, Komisija kerela thaj ikalji raportia vaš Thagarutni savo šaj te dikhljarel ini publika.

Ini kaj nane putardo vaš leibe inicijativa thaj angloaktia ano disave umalia save siton buti rodipaski e Komisijaki, oj nane čekatuni te dikhljarel thaj kerela pedo individualna eroiba jase anglomothoviba save sikavena ano phagipe standardia publikana dživdipaske. Numa, inu uzo odova, Komisija lelja prekalo 5000 hramosarde procesia kotar formiribe, so sikavi kaj but sigate ulji semno segmenti britaniaka participativna demokratijake.

Dokumentia save ljela Komisija kotar organizacije thaj džene arakhenape ani kancelarija vaš publikane dokumentia. Atoska, kopie akale dokumentjengo šaj te arakhenpe ini ano nakobor kancelarije ano pobuter dizija Bara Britanijake, sar ini ani biblioteka solduj kheresta Parlamenteski, adjahar šaj te istemalkeren olen ini senatoria. Numa, materijali savo potencijalno teljardo jase vaš save politikane partie rodindje te na ovel trumalo, na ka šaj te dikljarel publika.

Efta fundone standardia publikane dživdipaske ani Bari Britanija save sito šej „rodipaski“ Komisija vaš standardia ano publikako dživdipe siton: (1) *bihalanipe*; (2) *integriteti*; (3) *objektivipe*; (4) *djevapibe*; (5) *putaribe*; (6) *pačavibe thaj* (7) *personalno misal*.^{*}

osnovnih standarda javnog života u Velikoj Britaniji koji su predmet „istrage“ Komisije za standarde u javnom životu su: (1) *nesebičnost*; (2) *integritet*; (3) *objektivnost*; (4) *odgovornost*; (5) *otvorenost*; (6) *poštenje i* (7) *lični primer*.¹

Bihalanipe sar standardi publikana dživdipaske, ani Bari Britanija dikhljarela te legarutne publikana funkcijake musaj te anaven numa okola pratsava save siton ano rami e publikane interesea, ini kaj odova namnaglape odova te keren kotar finansisko jase materijalno istemalkeribe peste, pere familija, jase pe amaljenje.

Integriteti sar standardi publikana dživdipaske dikhljarela kaj legarutne publikana funkcijata na manglape te oven pedo varesavo finansisko jase aver obligacija prekalo disave džene jase organizacije sam šaj te siolen influencia pedo on kana kerena oficijalni buti.

Objektivibe sikavi kaj ano keribe publikane buća, ano rami odote anavibe ani publikaki funkcija, devibe buća jase rekomandacija disave dženengi vaš pursak thaj beneficija, legarutne publikana funkcijengi manglape te anaven pratsava numa pedo fundo kvaliteti.

Djevapibe sar publikano standardi, sikavi kaj o legarutne publikane funkcijata sito djevaptune pere pratsava thaj keriba e publikane, thaj musaj te teljarenpe sakova kontrolake vaš olenga funkcijate.

* Mothovdipe: Sakova kotar mothavde standardia, popaše mothavdo ano dujto kotor akale Legarutnipasko

Putaribe sar standardi savo realizuinipe ano publikako dživdipe Bara Britanijake, dikhljarlela kaj o legarutne publikane funkcijake musaj te oven putarde ani relacija e sa pratsavenca thaj keriba save lena, sar ini olengi obligacija te pere pratsava mothavena ini te na den informacija numa kana bufljardi publika odova rodela.

Pačavibe sar standardi dikhljarela te legarutne publikane funkcijake siolen obligacija te mothaven sakova privatno interesi savo siole relacija e olenge publikane buća, sar ini te lel badžakia vaš agorisibe konflikti save avena ano forme save arakhe na publikako interesi.

Personalno misal sar paluno kotar eŧta standardia ano publikako dživdipe Bara Britanijako, dikhljarela te legarutne publikane funkcije manglape te anaven thaj bajrakaren akala principia legaripa thaj personalne misalea.

Sakova kotar mothavde standardia, popaše mothavdjam ano dujto kotor akale Legarutnipasko.

Ani rekomandacia Komisijaki vaš standardia ano publikako dživdipe, ani Bari Britanija formirindjape nekobor trupia save, vaš averipe kotar Komisija, ano fokusi siola pačavibe standardia keribaski funkcionerengi numa disave institucijenge. Jekh kotar savke trupia sito ini *Komiteti vaš lordovske privilegie* ano britanijako Parlamenti.

Ano akava than, ka mothava nekobor interesantna procesia kotar save vakerdja Komisija sar ini avera biphangle trupia ano anglonilaj 2009. berš.

Na dur, palo 350 berš egzistiribe Kher e lordengo britanijako Parlamenti suspenduime duj olenge dženunte. Lorden *Piter Troskote* thaj *Tomas Tejlare* kotar thagarutni Laburistikani partija astardje žurnalistia kotar *Sandey tajms* save prezentuindjepe sar maškarutne džene thaj reprezentatoria jekha avrijalutna firmake. Lordia lelje haljovibe te oven influenza pedo pere kolege ano Učo kher parlamentesko thaj te den avazi vaš disave amandmania, a vaš odoja buti te len love kotar 24.000 dži 120.000 funti.

Astaribe kaj britanijake lordia siton gatisarde te vaš love biknena raštrake garavi pa keriba vaš avrijalutne interesia thaj te pana uškaven stabilipe e raštrako ano phare vakhtia zumavindja zorale diskusie. Bari presia publikaki anavdja te jekh kotar ulavde trupia, *Komiteti vaš lordovska privilegie* te bahaminel olengi suspenzia, savi jekhe avazea lelape. Suspenzia ka ovel dži agor akanutne bešipasko, savo ano akava khdedipe dži anglojeven, sar ini sine bahamindo ano raporti Komitetesko. Policia na ka lel rodipe sebepi bišajipe te astari pobuter ispatia. Lordia nane davijutne vaš leibe love, vake vaš phagipe kanuni barjaripasko keribe e lordengo. Korkoro paramizi vakere odolesta sar alo dži o vakeriba vaš „kompezacija vaš olengi buti“ sito sar bičačuni.

Štar džene senatorengo kotar laburistia, prekalo mothovdipe lilesko *Sandey tajms*, arakhljepe e reporterenca save prezentuindjepe sar lobistia jekha avrijalutna kompanijake. Britanijako dikhljaripe ikaldja detaljia vakeribaske save o lord Traskot thaj lord Tejlare legardje e olenge žurnalistenca ano savo sine lafi savo ažutipe šaj te den olenge thaj sar djala parlamenteski procedura. Duj davijutne lordia vakerena kaj nikana na dendje plo ažutipe nijekhake lobistikana grupake, verifikuiba kaj nikana na bi perena te keren vaš avrijalutne interesia sebepi love.

Prekalo mothovdipe lilesko *Sandey tajms*, Lord Tejlare rodindja 120.000. funti vaš mangipe primibe Kanuni kotar kreditia, a vaš savki buti Lord Traskot rodindja 72.000

funti. Traskot sar phenena dendja pere kontaktia ano ministribe energetika vaš pr-mibe tarifiribe elektrikani energija, so mi anela dži baro finansisko astaribe privatna energetsko sektoreške.

Baronesa Rojal, lideri laburistegno ano Kher e lordengo, dendja zoralo lafi kaj ano sasutnipe ka dikhljarel akala davije, save ano numa palune ničia e skandaleske save, ano paluno vakhti, kerdje škodra vaš integriteti britaniaka Parlamenteske. Ano sasutno procesi kotor lelja ini *Skotlanda Jard*, numa opipe leline napjenca, dikhlja-relape kaj nane čačuno mangipe te o sasutno procesi agorisinilpe. Baronesa dendja nota kaj o davije seriozna, soske o lafi sito kotar phagipe parlamenteske hakaja save dikhljarena te o lordia našti te siolen influencia pedo kanunia vaš leibe love.

O *Lord Tejlor* mothavdja kaj duj lobistia kontaktirindje olea thaj dendje oleske te ovel ekspertsko konsultanti ani olengi kompanija, a vaš olesko servisi sito den-do masekesko honorari maškar 5.000 dži 10.000 funti, dikhljariba kotar oleski buti. Lord pana phendja kaj lela buti thaj kaj na ine loveske transakcije, pana mothavdinoj kaj na hramosardja nisavo kontrakti kotar maškarpheste maškaribe, mothavdinoj kaj nane čače so hramosarena žurnalia.

Rodipe legardjape ini opipe pana duj laburistia, nakhlo ministri arakhibasko lord *Luis Munija* thaj lord *Piter Snajp*. Muni sito pašutno korespodenti britaniaka premijeresko, a dikhljarelape kaj lela love maškar 35.000 thaj 40.000 funti ko berš numa vaš lobiereske barjaripe amercijumi ano Edinburg.

Kotar aver rig, Snejp sito čačuni legenda laburistengi thaj baro autoriteti, savo 27 ber sine senatori numa hem turvinutno bare kompanijenge, sar *Sterling Lojd* thaj *Halton Gil*. Solduj džene trumime kotar davije save pedo on ikaldja Sandej tajms, numa sito akharde te den jertisaripe avere dženegne Uprune khereske thaj britanika publikana sebepi bilačo kheribe thaj phagipe parlemmenteske hakaja save na mekhena varesavo pokinibasko arakhibe pozicie. Ano oficijalno mothovdipe phenelape kaj o reprezentatoria parlamenteske thaj lordia pobut ze šukar pokinime, sebepi te na avelpe dži korupcija thaj presia avera rigata.

Odova sito angluno šarti pedo savo publika ano anglonilaj 2009. beršeste sine bičaljardi pedo džene thagarutipaske partie. Agorisardo pratsav kotar avera duj lordia pašljola ano vasta Uprune kheresko britaniaka Parlamentesko, savo poangli nilajeski pauza ka alosarel odolestar jase ka ciden olen jase ka oven došale aver čhane. Ani praksa na sine but misalia te o lordia ovena suspenduime, a paluno cidipe sine ano 17. šelberšipe.

Seriozni situacija ano britaniako Parlamenti sito ini pedo hor e butmasekeske afera ani relacija e pokiniba raštrake lovenca vaš pere mangipa senatoreske Telune khereske. Pana jekh britaniako ljil, akava drom *Delji telegraf*, mothavdja ani malverzacija senatorengi ano Parlamenti. Ikalde siton sa momentia odolesta vaš sostar sa o senatoria lena love kotar dineske džene pedo pere pokiniba. Odote siton logaria vaš romnja save šulavena, hemisko šulavibe, televizie, pelen, bombonia thaj šulaibe čumkia, a majbut publikaki pačiv sine pedo stambenja kreditia vaš khera thaj apartmanija pedo save o senatoria siolen hako te sine sajekh bešipasko than sito avrijal angluni diz.

But olendar, krisipa pedo hramosaribe Dejli telegrafesko, but lelje love prmi-ba thaj renoviriba „avera khera“ ani bari ekspanzija ano marketi nekretinengo ano nakhlo dešberšipe. Čekatune ano Teluno kher rodindje te o rodipe biistemalkeribe sistemi ovela ini policia. Numa sar ini ano procesi bičaljardo lobiribe e lordjengo, policia na pučljardja korkorutne biistemalkeriba, veke pučiba sar o Dejli telegra alo dži informacije save ikaldja. Policisko rodipe sito klidutno ispati kaj o Parlamenti

na haljovela holjanibe e publikako ano dikhibe skandalozno keribe ano Vestminster, sito gndipe e žurnalistesko savo ikaldja artikli ano leibe e majesko 2009. beršeste.

Interesi vaš akaja paramiz sito kotar 2005. kana pedo *Kanuni kotar trumalo leibe informacije (Freedom of information Act)* rodindo te ikaljenpe gendja kotar pokiniba love e senatorengo, numa o Parlamenti na ašundja odova rodipe. Senatoria pana te-dani dikhena te našen kotar čačuno rodipe, soske baro gendo ano savke malverzacije sine direktno hamimo.

Ano odova vakhti, sine dikhimo kaj disave hramime medie, sa pedo misal, *Gardijan*, popaše tane e senatorenca, soske verefikuindje kaj o Dejli telegraf dži o gendja alo prekalo dondone vastuša, kaj vaš informacije dendje 150.000 funti. *Independent* sito e nota kaj o senatoria rodindje ano melalo pani, numa kaj ani skala lumijaka korupcijake ini dur „tikne maće“. Tajms, diferento odolesta so i publika pedo šok mothavdinoj halanipa pere senatorengo, mothavi kaj o senatoria Telune parlamentesta siolen normalna masekeske love ini kaj o sistemi pana e pokinibasko lelape vaš te ažutinenena olenge te pokinen pana love save ikljona kotar olengi buti. Sistemi dikhljarela te o senatoria siolen dut duj bešipaske thana ini te den olenge šajipe te dživdinen šukar. Verefikuiba kaj o senatoria korkori peste kerdje sistemi vaš pana love savo dela olenge šajipe te šuka phern pere dje pia sito hovavibe, dikhljarela *Tajms*.

Numa, akaja afera sito anavdja dži o mukljibe *Majkl Martinesko*, prezidentesko e Telune parlamentesko. Odole mukljiba, nakhlo dženo thagarutne Laburistikane partia, a akana biphanglo senatori, adjahar ulo angluno prezidento Parlamentesko ani britaniaki istoria savo sine pedi presia te del mukljipe pedi funkcija. Ini kaj korkoro na sine jekh kotar senatoria save maškar administrativen pokiniba mothavdje majčačune mukljiba, kotar dekoracije apartmengo, čavorikane proteze vaš danda dži ko keksi e djumbirea, o Martin sito davijutno kaj kerdja klima savi muklja asavko bikontrola pokinibe raštrake lovenca. Uzo odova, sine jekh kotar anglune save khamlje te kotar pokiniba na avela dži ki publika, a ano pere ikljistiba sine doborom zoralo thaj bifleksibilno kaj i thagarutni na dendja oleske dumo.

Martin phendja kaj ko 21. juni 2009. berš, ka mekhel thaj e prezidentesko sar mi ačhavipe jekhipa ano Parlamenti, mothaviba kaj na khamela te khuvel ano detaljia pere pratsaveske. Laburistia arakhljepe ano but pharo pašljoibe thaj dikhljarena te ini hari tiknjaren holjami publika, dži kaj konzervativcia telo legaripe Dejvid Kameronesko veker rodindje e thagarutnata te hramosarel alosaribe soj sig posig. Martin istemaklerdja pere djevapiba sar stopirini vakeriba kotar bahami vaš alosaribe bipačavibe kotar aktuelni thagarutni. Atmosfera ano parlamenti sine sar ano purane dive kana dži ko lafi šaj ine ta avelpe te sinen tumen majbarokhrlo. Martin o dive palo so formalno ka mekel kotar funkcija ka prmini kandidati savo ka alosaren 464 senatoria.

Pašljoibe e prezidentesko e Parlamentesko ani Bari Britanija sito aver kotar bari-pa avera raštra. Prezidento našti te ovel parlamentski persona, soske adžikarelpe kaj adjahar ka ovel ole biphanglipe thaj objektivibe. Sar mi lela disave pozitivne poenja, *premijeri Gordon Braun* mothavdja kaj khonik kotar senatoria save bigndipa harčindje love, na ka šaj te kandiduinenpe ano avera alosariba. Bari škodra kerdili, a sa avera skandalia pana pobut kerdje pophari situacija adjahar bilačo rejting partijako, a baro kotor rodutnengo dikhljarela kaj ini o premijeri Braun manglape te del mukljipe kotar than prezidentesko Laburistikana partija.

Dujto kotor
**Praktikane misalia vaš haljovibe
standardia publikana dživdipaske**

Anglomothovibe

Ano šovmasekesko rodipe savo kerdjape ano vakhti kotar leibe januari dži ko agor juni 2009. beršeste, Komiteti advokatengo vaš manuškane hakaja dikhljardja baro gendo phagipa standardjengo publikane dživdipaske ani Srbija.

Kotor akale rodipasko sikavdo ano masekeske raportia save siton ikalde ani veb prezentacija YUCOM-eski, a ano korkoro Legarutno arakhenape ini avera misalia kotar phagipe standardia publikane dživdipaske ano mothavdo vakhtesko periodi kotar funkcioneria thaj publika ani Srbija.

Generalno dikljardo, niveli pačavibasko standardia publikane dživdipaske ani Srbia sito teluno, a jekh kotar sebiepa vaš odova pašljola ano fakti kaj on nane šukar formulišime. Kotar aver rig, etika thaj morali pana nane doborom kobor manglape te oven ano srbikano publikako dživdipe. Sebepi odova dikhelape kaj pedo formulišibe publikane standardia pana manglape „te kerolpe“, soske leibe standardia publikane dživdipaske kotar Bari Britania, ini kaj istemalkerdutno, musaj te kerelpe vaš amaro amalipe, savea ka putaripe than vaš zorjakaripe pačavibe etike thaj morali e funkcionerengo thaj publikane administratorengo.

Kanunea kotar raštrake administratoria kotar 2005. berš, formirindjape *Učo administratorsko konsili*. Učo administrativno konsili, ano rami e aktenca save siton vaš organia raštraka direktijake thaj servisi Thagarutnako, maškar aver anela *Kodeksi keribasko raštrake administratorengo* savo kerela avera buća mothavde ano akava kanuni, a aktia Uče administratoresko konilesko ikaljipe ano „Administrativno ljil Republika Srbiaki“.

Konsili nanele plji veb rig, numa kotor informacijengo kotar olengi buti šaj te dikhelpe ani veb rig *Serviseski vaš direkcija e kadrenca* Thagarutna Srbijaki. Konsili leiba 2008.beršeste anavdja *Etikako kodeksi publikane administratorengo* savo ikaldo ano „Administrativno ljil“¹, savo isilje jekh niči kotar etikake hakaja save siton vaš publikane administratoria ani Srbia. Numa, popaše gendia kotar pačavibe etikake principia kotar publikane administratoria, sar ini formulacija akale standardjengi, majbut ačhili bipendžardi bufljarda publikane.

Kotar aver rig, *Arakhibasko dženo e dizutnengo* ano agor 2008. berš, ano neko-bor drom ano pere publikane mothovdipa vakerdja anavibe kotar *Kodeksi funkcionerengo organengo publikana thagaripaski*, numa odova ano akava momenti (maškari-be juli 2009. berš) pana na ulo.

Kotor Legarutnipasko savo anglo Tumende, manglape te del šajipe organizacijenge save kerena buti e promocija, anglunipe thaj arakhibe manuškane hakaja, a anglo sa arakhipaske dženenca manuškane hakajenge, te pendjarenape e standardenca publikana dživdipa, te pendjaren olen, te dikhljarena olenge potencijalna phagipa, sar ini te len kotor ano olengo formulišibe.

1 Ker paralela: Etikako kodeksi publikana administratorengo, Učo administrativno konsili, „Administrativno ljil RS“, numero 29/08. Pobut informacije kotar Učo konsili vaš juridika thaj Servisi vaš direkcija e kadrenca šaj te arakhipe ani veb rig: www.suk.sr.gov.zu.

Okova soj sito rodipe Komitetesko advokatengo vaš manuškane hakaja sikavdja sito kaj ano sakova ulavdo procesi, pedo hako phagipe jekh, phagela ini sasutno nići avera standardia publikane dživdipaske. Sebepi poloko keribe „studia proceseski“ uzo sakova procesi sito dendo formulari, savo manglape te ažutinen uzi edukacija arakhibaske dženengi manuškane hakajengi kotar mothavde standardia. Ani agori-sardi linia, maškar studie proceseski, arakhibaske dženenge manuškane hakajange delape šajipe ini te korkore formulišinen standardia ani forma sar on dikhena olen, savenca arakhibaske džene ini korkori musaj te oven aktivne participantia olenge laçaribaske thaj formulišibe sar ini dikhljaribe olesko paćavibe.

BIHALANIBE

Bihalanibe sito angluno kotar eŭta klidutne standardia publikana dživdipaske save formirindjepe ani Bari Britanija thaj avera phuvja rjačutne demokratiake.

Bihalanibe rodela kotar legardutne publikane funkcije (funkcioneria hem ini publikane administratoria) te anaven pratsava numa ano publikako interesi. On na manglape te anaven pratsava te arakhen peste finansisko, materijalno jase varesavo istemalkeribe, avera institucijenge thaj politikake partijenge.

Akava etikako standardi ano but phuvja, sar ini ani Srbia ini *juridikako standardi*. Ov sito phandlo e juridikake normenca save isi ano misal *Kanuni kotar reslibe mareba interesi*, *Kanuni kotar finansiribe politikake partije*, *Kanuni kotar Agencija vaš mariba opipe korupcija* thaj avera. Atoska, phagipe akava „etikako“, numa hem juridikako standardi, dikhljardo kotar jakh „juridikake norme“, ano disave situacije šaj te oven došalipaske buća (ano misal, došalipaski buti biistemalkeribe servisesko pašljoibe jase bigndipaski buti ano servisi).

Numa, *bihalanibe* sar *juridikako standardi* nanelje manginutno „bufljaripe“. Hako nikana našti te astari sa amalipaske bileline situacije, soske on nikana anglal našti ano sasutnipe te dikhljaren. Aver rigata, okola save thagarinena thaj save pobuter „phagena“ akava principi, kotar ple, halane sebebiba thaj na khamena te savke situacije astaren thaj dikhljaren juridikaka norma, sar mi korkore na ovena astarde „raštraka“ sankcija te oven phagena ole. Thagarutne elite ani Srbija pobut „garavenape“ kotar principi legaliteti, savo ani Srbija pana dominantno. Sebepe akava principi, sakova procesi funkcionerengo jase publikane administratoresko sito šukar te sine ano rami e kanunea. Ani moderno juridikaki raštri numa, baro than astari principi legitimiteti, amalipasko šukaripe procesi legardutnengo publikana funkcijata. Odova sikavi kaj „legaliteti“ nane numa manginunto. Vaš šukar keribe sito manginutno ini amalipasko šukaripe, „legimiteti“ keribiasko e legardutnengo publikana funkcijata. Principi legitimetesko numa, rodela ini veke vakerdino amalipesko konteksti thaj amalipasko šukaripe. Odova senzibiliteti legardutnengo publikana funkcijata majbut na pendjarena. Ani Srbija, avdive pendjarena arakhibaske manuškane hakaja, organizacije save angažuinena ano umal mariba opipe korupcija, disave medie a pobuter ini korkore dizuten.

Phagipe standardia bihalanibasko, sar jekh kotar klidutne standardia publikana dživdipaske, majbut, ano bufljardo gndipe sikavi *korupcija*, thaj oj tani ano phuvja e avera demokratikane tradicija dur sar asavki pendjardi. Amende, „thagaripe kanuni“ jase juridikaki norma asavke procesia na astari, a kana ini astari olen „hako“ nane precizno, sar ini anavde mehanizmia arakhibaske. Adjahar ačhola amenge numa vakerdo etikako standardi. Ini anglo sa arakhibaske džene manušenge hakaja, medie thaj publika save ka arakhe ole. Te lepara ano akava than nekobor savke procesia „pendjarde“ ani lumia, save sikavena klasični forma phagipaski standardia bihalanibaski, savo ano jekha jekh vakhti siton kotor definicijako „korupcija“.

Angluni situacija ka ovel mi kana o partije akanutne funkcije thaj pozicije istemalkere vaš „kinibe avazia“ disave kategorije alosardutnengo. Akaja situacija ani terminologija ano bufljardo gndipe akharipe *rentijersko kheribe* (*rent-seeking behavior*).

ur), a jekh kotar olengi manifestacija sito „sar šukar istemalkeribe publikane fondia“ (*pork barelling*), savea formirinipe *praksa legardutnengi publikana funkcijata* te, teli *influenca politikaki elita*, ano disave umalia pokinela pobuter raštrake love vaš disave kategorije alosardutnengo (ano misal: penzioneria, studentia, nasavale thaj aver), e resoa te partije ljeta olengi „paćiv“ thaj avazia ano avutne alosariba, nakhiba adjahar prekalo publikako interesi thaj amalipasko šukaripe ano sasutnipe.²

Dujto, but leparado procesi phagipe standardi „bihalanibasko“ sito relacija legardutnengi publikana funkcijata e privatne ekonomikane interesea savi majbut nakhela maškar *finansiribe politikake partie thaj mareba interesi publikane funkcionerengo uzo keribe publikane funkcije*. Akaja forma si kana politikane partie, maškar funkcioneria organenge publikana thagarutnipaski save siton politikako kadri, *phereneya pedi presia thaj anavena kanunia* thaj avera juridikake aktia „raštrake“ strategijske *pratsava ano interesi ekonomikane elite* (barvale manuša, manginutne privatne firmengi thaj korporacije thaj avera). Vaš kerdi buti, partia „astari“ sigurna finansie, a „legarutne thagaripaske“ disave laćipa thaj „mukljipa“. Sebepi odova demokratikane phuvja insistirinena pedo restrektivne kanuneske aktia ani relacija e finansiriba politikane partije, sar ini hako kotar mareba interesi, so ani Srbija ano eroibe, pana nane.

Ini *trito* phagipe standardjengo „bihalanibasko“ sito kana publikako funkcioneri (funkcioneri organesko publikana thagarutnipasko jase publikako administratori) istemalkeribe funkcija (pašljoibe) ano raštrako aparati pobut vaš plo personalno barvalipe. Adjahar, majbut phare forme phagipaske akale standardjengo sito korupcija maškarutne thaj bari korupcija.

Korupcija te sine lelape kotar kriterijumi *materijalno barvalipe škodra*, šaj te ovel tikni, maškarutni thaj bari. Maškarutni korupcija, anglo sa sito phandli vaš publikane administratoria maškarutno rangi, save arakhenape ano relativno solidno pašljoibe thaj pobare nivelea djevapibasko ano domeni diskreciono anavibe pratsav. Okova so akaja grupa administratorengi ulavi kotar bari korupcija sito „niveli“ savo astarena ani direktijaki thaj ano bufljardo gndipe raštraki hijararhija, a peravibe „bara“ korupcijake e anglunipa ani nomenklatura publikana administratorenge, barjola.³

Bari korupcija dikhljarela montiribe bare bukjake kontraktia, milionska bilegalna transakcije, relacija e organizuime kriminalea, bilegalno marketi akcizna šejenca bara molipa, biistemalkeribe ano publikako astaribe ano procesi privatizacija thaj avera. „*Bari korupcija*“ tani ano majuće nivelia ani thagarutni thaj ano olate tane bare raštrake projektia thaj programia. Thagarutni pobuter dela bare finansiska istemalkeriba privatna firmenge maškar kontraktia kotar publikako kinibe thaj devibe koncesija. Istemalkeriba mito, privatne investitoria ano maškaribe e uće funkcionerenca lena peste monopolske rente, a procesi privatizacijako perela pedo koruptivno insajderska maškariba.⁴ Akaja forma korupcijaki majbut phandli e *politikake korupcija* thaj keriba *majuće raštrake funkcije*, thaj „*centralizuime*“ korupcija. Kosekvence bara korupcija *nane numa ekonomikane*, thaj na dikhenape numa maškar bari ma-

2 Cide paralela: Miodrag Jovanović, Politikaki korupcija; forma, sebepia, tipologia, e ulvde iraniba ano poskomunistikane phuvja, Korupcija (khedutne bukja) rig 412-413.

3 Cide paralelno: Srđan Korać, *Korupcija maškarutni: so sikavi thaj sar te marepe ola, Korupcija (khedutne bukja)*, Centri vaš menadžmenti-Instituti vaš kriminološka thaj sociološka rodipa, Beogradi, 2005, rig 271-278.

4 Cide paralela: Sjuzan Rouz-Ejkerman, *Korupcija thaj thagaripe – sebepia, kosekvence thaj reforme, „Administratorno ljlil“ Beogradi, rig 39.*

terijalni škodra savi adjahar ikljola vaš raštri thaj amalipe, veke ojanela ini dži ko *peribe legitimne institucije* thaj tiknjaribe pačavibe publika ani raštri ano sasutnipe. Bari korupcija blufoni ano *krizno vakhti vaš raštri* thaj oj, korkori pesta, na numa kaj kerela škodra amalipaske veke sikavi ini baro arakhibasko zumavipe.

Atoska si disave situacije kana „bihalanibe“ dikhljarela anavibe disae „pratsava“ kotar publikako funkcioneri savi nane pedi obligacija te ovela zoralo formalno karakteri, thaj adjahar na manglape te ovel vaš varesavi forma korupcijaki. Semnibe savka pratsavesko funkcioneresko nane publikako interesi, veke barjaripe, rejting, popularnost jase hovanvno zoralipe... Asavko „pratsav“ funkcionerengo atoska sikavi pedo oleski karakteri – halanibe, a pedo savko keribe šaj te reaguinipe numa moralna normenca. jase sikaviba pedo phagipe standardia publikane dživdipaske.

BIHALANIBE

MISALI nu. 1. Halanibe na dikhljarela djevapibe

Raštrako sekretari Ministribe ekonomijako thaj regijalno barjaripasko, rodindja ko agor marti oficijalne lilea kotar Ministribe juridikako te činavenpe sa buća anglo krisia ano save butikerdutne kotar privatizuiume firme thaj firme ano procesi privatizacia, rodena pheribe pere hakaja kotar buti, so o raštrako sekretari Ministribe juridikako Slobodan Homen ini kerdja. Adjahar, egzekucija direktni presia ano biphanglipe juridikako kotar egzekutivno thagaripe so ine buti e reakicijako Uče krisesko, krisutnengo sar ini disave dženenda thaj ekspertikane amalipengo. Adjahar ano misal, kotar Učo krisi mothavdo kaj krisutne na ka keren pedo odova rodipe.

Nebojša Ćirić

Sebepi akava lil Ministribasko ekonomijako, Homen mothavdja kaj o ljil sine jekh kotar but džene save resena ini kaj numa bičaldjalje ano Učo krisi, thaj kaj o Ministribe juridikako sine „numa postari ano odava procesi“. Kotar Učo krisi sine mothavdo kaj krisutne na ka keren pedo odova rodipe.

Sar sine šaj te šunelpe ani publika, mothavdion sebepi vaš savko ljil savo bičaldja Ministribe ekonomijako ano kasko čekat sito ministri Mladjan Dinkić sito odova kaj ano forme ekonomikani kriza, savke krisipaske procesia šaj te anaven bidikhimi škodra ani buti thaj avutnipe akale firmengi, ini kaj, maškar sa, ini te korkore butikerdutne, ano procesi stečaj, ačhona bibučako.

Sebepi akava, reaguindja ini Republikako šerutnipe vaš reslibe mariba interesi sar ini Arakhibasko dženo e dizutnengo Republika Srbijaki. Rapublikako šerutnipe rodindja e Thagarutna Srbia te mukhel mothavde raštrake sekretaria ano Ministrib ekonomijako thaj regionalno barjaripe thaj juridika, soske phaglje dženo 6 Kanunesko kotar reslibe mareba interesi, savo sito dikhljardo kaj našti te istemalkerelpe publikaki funkcija te mi influencia pedo pratsav kanuneske, egzekutivna jase krisipaska thagaripa, realizuina istemalkeribe peste jase avereste kerdjape disavo hakaj thaj čaljardipe, andje konkluzia vaš juridikake bukja jase varesavo interesno kerdja pese ja avereste.

Sigate reaguindja ini Arakhibasko dženo e dizutnengo Republika Srbijake, savo kotar Thagarutni rodindja numa mukljipe raštrako sekretaresko Nebojša Ćirićesko, soske o Ćirir, sebepi konkretikano procesi, na kerdja maškaribe e ombudsmanea. Arakhibasko dženo e dizutnengo tedani na rodindja ini mukljibe Slobodan Homenesko, soske akava, e dikhiba Ćirićesta, ano konkretikano procesi sinele maškaribe e ombudsmanea. Thagarutni fuljindja te kerel ini pedo akaja rekomandacija. Kana sito lafi bi-maškaribasko e ombudsmanea, ano akava Ministribe phendje kaj nanelen informacija odolesta kaj o Ćirić fuljindja maškaribe e Arakhibaske dženoa e dizutnengo, ini kaj o raštrako Sekretari arakhipa ano Vašingtoni ano bešipe Lumjaka banakako.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

BIHALANIBE Legarutne kotar publikane funkcije manglape te anavene numa okola pratsava save sito ano rami e publikane interesenca. Na manglape te odova te keren kotar finansi-sko jase materijalne istemalkeribe peste, pere familijake, jase pere amalenge.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

BIHALANIBE

MISALI nu. 2.

Mrkonjiće nervirini so musaj te šparini

Thagaruni Republike Srbijaki, ano rami napia šparibaski ano forme ekonomika-ki kriza, rodela kotar resorna ministriba tiknjaripa harćanipa vaš 26%. Mothavdine napia, majbut čalavdje ministribe vaš infrastruktura Milutin Mrkonjiće savo, bičaljardo, ano maškaribe aprili 2009. beršeste, sar šunjape dendja mukljipe pedo odova than. Ano SPS, palo vakeriba e Mrkonjiće, phendje kaj o bičaljardipa normalna ano asavke krize, numa kaj seriozne kosekvence na ka oven.

Krizake napia Thagarutna Srbijake dikhljarna tiknjaribe budžeti sa ministriba-skenge, so ano odova ine thaj mukljibe disave projektia thaj „tiknjaripe“ dikhljdine vastuša. Krizake napia disar čalavdje ini projekti vaš lačaribe koridori 10, ano savo Mrkonjić bilače reaguindja.

Prekalo ikalde nevipa kotar Thagarutni Srbia, vaš projekti agorisibe koridori 10 rebalansi budžetesko savo džala dži ko agor masekesko dikhljardo sine ini pobuter love ze originalno budžeti, soske Mrkonjićesko ministre musaj te lel pana 1,5 milijarde dinaria vaš eksproprijacija phuveski, dži kaj trin milijarde vaš lačaribe kotar e drumesko kotar Horgoš dži Novi Sad ka arakhipe kotar budžetni Vojvodinako. Ano originalno budžeti vaš 2009. vaš koridori 10 kotar kherutne haniga sine arakhavdo numo trin milijarde dinaria, a love vaš eksproprijacija na sine planirimi.

Numo okova so e Mrkonjiće šaj ine but te čalavi, sar o žurnalistia lelje informacija, sito pratsav te ano rami e leline Kanunea eksproprijacijaki e phuveski na kerelape numa pokinibe e lovenca veke naturalno, prmiba phuveski. Ini kaj adjahar ka šparinipe 100 milja evria ano harćiniba, e Mrkonjićeske, sar dikhljarelape, nane ujuguni so na ka ove ole šaipe te isilje vastuša vaš eksproprijacija. Žurnalistia atoska isiljen informacija kaj akava nane angluno drom kaj o Mrkonjić manglja te del mukljipe, thaj kaj oleske kolege kotar partija veke sinelen šajipe te dikhen, sar phenena, štar oleske dende mukljipa. Sakova drom kana činaven oleske lovel, ov dela mukljipe. Ov tedani vazdela khrlo, o kolege kotar SPS diso vakerena olea. Ano sakova procesi, sine odova ini poangle – vakerdja o džene jekhe diveske liesko.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

BIHALANIBE Legarutne kotar publikane funkcije manglape te anavene numa okola pratsava save sito ano rami e publikane interesenca. Na manglape te odova te keren kotar finansi-sko jase materijalne istemalkeribe peste, pere familijake, jase pere amalenge.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

BIHALANIBE

MISALI nu. 3.

Administratoria čerena vaš partie, a na vaš dizutne

Kana mi čačuno ani praksa realizuinipe Kanuni kotar čindipe mareba interesi, 99% amare funkcioneria ka dikhljaren kaj mi „phandle“, anavde thaj čhivde ruidjisa-riba partisko pendjariba, bičačune bukjako thaj pedo biobjektivne kriterijumesko – phendja Slobodan Beljanski, prezidento Šerutnipasko vaš činadipe mareba interesi, ano maškar aprili jekhe diveske lileske.

Prekalo gndipe Banljanskosko, si but misalia save sikavena pedo odova kaj ani raštri nane politikako mangipe te činavipe partokratia, a ano vastalutne pozicije avena ekspertia. Sa dži ko inženeri metalurgija-

jako ovela ano čekat Centresko vaš kultura ano Bor, jase konobari prezidento Direkcijake šerutnipasko Publikana komunalna firmake ani Kruševac, biologi raštrako sekretari ano Ministribe kulturako, a penzioneri teloprezidento e Thagarutnako, ni jekh napi kotar Cvetkovičesko kabinetu ano reso reformacija raštrako na ka ovel po-but kotar demagogija.

Mothovdipe kaj akava berš ka ovel mukljino paše 8.000 raštrake administratoria prekalo gndipe Beljanskosko na ka anavi dži ko poefikasni thaj poeftini raštri, veke numa, sar dikhljarena ekspertia, dži ko mukljipe ini okova hari manuša save džanena te keren buti. Partie kotar mukljipa ka arakhen manuša save olenge lojalna, a savke na kerena ano istemalkeribe e dizutnengo veke vaš plji personalno istemalkeribe thaj istemalkeribe pere partijengo.

„Kana mi činava partokratija, ano save džanutne partijake phravela udar publikana serviseske, ka ovel amen pobut dekokratikano amalipe e ekspertikan manušenca ano vastalutne thana, alosarde pedo funo objektivne kriterijuma. Na dikhava kaj diso ano amalipe lelape, ni o gatisaribe partiengo te mukhen publikane bukja. Sa ačhola ano phandlo roto. a pratsav anavena nekobor džene“ – phendja Beljanski, mothavdinoj kaj o motivi khuvibe ano publikako servisi personalno barvalipe, a na publikako interisi.

Reso partokratijako, sar vaš jekh divesko ljil mothavdje pendjarutne profesoria ačhimoska hakajaesko, sito kaj okola save legarena na kerena ano publikako interesi veke ano interesi partijengo save čivdje olen odote jase ano interesi tajkunengo save ažutindje olen te aven ano thagaripe. Sistemi sito ano sasutni vertikala raštraki, kotar komunake direkcija save e tajkunenge dena šajipe te aven dži ko barvali phuv bizo tenderi thaj adjahar barjaren plo barvalipe, dži ko učipe thaj korupcija ano publikane mangipa save, sar vaš jekh divesko ljil phendja Predrag Jovanović direktori Direkcijako vaš publikako mangipe, „ ko berš legari paše 400 milja evria“. Gendo sito štar dorm pobaro kotar „budžetesko minusi“ savi Thagarutni e pharipa akana dikhela te pherel.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

BIHALANIBE Legarutne kotar publikane funkcije manglape te anavene numa okola pratsava save sito ano rami e publikane interesenca. Na manglape te odova te keren kotar finansi-sko jase materijalne istemalkeribe peste, pere familijake, jase pere amalenge.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

BIHALANIBE

MISALI nu. 4.

Prmibe e phangengo kotar sa funkcije

Ko agor juni 2009. beršeste, ani Kikinda alope dži ko prmibe prezidento e komunako Jagoda Tolicki. Jagoda ano palune nekobor maseka 2 drom „interesuindja“ publika ani akaja komuna. Angluno drom ano oktobri 2008. beršeste kana sar o dženo DS lelja te ovel alosrdi vaš prezidento komunako, a dujto drom, ano maškar juni, kana ani publika, ano

bešipe PK, sine opipe sar DS funkcionišinela thaj organizuini thagaripe ani Kikinda. Olako ekspresno prmibe, sito kolmunacija marebaski duj rigaki maškar demokrate, a publikako garavipe kaj bimangipe maškar olen sine ini kana oj sine bahamandi vaš prezidento komunako, a na Branislav Bajić, legarutno lilesko „Vaš evropaki Kikinda“ ano lokalna alosariba, mothavdje lokalne žurnalistia kotar Kikinda.

Rubuzo pharilo ano bešipe Parlamentesko komunako 5. junea, kana Jagoda Tolicki, sar prezidento komunako na khamlja te bahaminel neve dženutne Komunake šerutnipaske sar mi prminenape phurane. Tolicki dendja kritika vaš prezidento Šerutnipasko Savo Dobraniće, a indirektno akhardja ini biznismane Zoran Milešević, manginutne e firmako „Jet kompani“ (ano savo khedipe sito „VK radio“ thaj VK televizija“) thaj hotelesko „Narvik“. Ini kaj ano nisavo mothavdipasko na vakerdja anav Zoran Milešević, Kikindjanja djangde kastar vaćeri kana phendja kaj sebepi vaš olako prmibe odova so „na mekhlja te politika legaripe ano hotelska restorania thaj kotar balkoni „Narvik“.

„Phagipe pere partijako na haćardjum sar mli jase šajipe vaš loko legaripe. Thagaripe pana pohari haćardjum sar šajipe vaš bikontrolišimo istemalkeribe budžetetske vastuša pedo personalno mangipe e disave dženengo save, šaj mi te dikhljaren, nane ni ano lokalno thagaripe“, phendja Tolicki, akharipa prezidentesko Šerutnipasko DS Sava Dobraniće kaj bi olako džanibe, dži kaj na sine odote, dendja mukljipe te e džuvljikane vastalipaske klubeske, kasko prezidento olengo prandimo majšukar amal, dela milion dinari. Tolicki, atoska phendja kaj „masekenca mardjape e presienca te e Mileševićeska „VK televizijake“ pokinena milionja ini kaj odova sikavdja kaj adjahar kerdje ini funkcioneria nakhla thagaripaske.

Ulo so ulo, Tolicki sito pmimi kotar than prezidenteski komunaki, a lokalno thagaripe sine pedo sasutni rekonstrukcija. Komunako šerutnipe nanela enja veke pandj džene (pratsav odoleta andjape dži kaj Tolicki sine prezidento komunako), a ano funkcije siton okola save nakhlo prezidento na khamlja te del dumo.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

BIHALANIBE Legarutne kotar publikane funkcije manglape te anavene numa okola pratsava save sito ano rami e publikane interesenca. Na manglape te odova te keren kotar finansi-sko jase materijalne istemalkeribe peste, pere familijake, jase pere amalenge.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

BIHALANIBE

MISALI nu. 5.

Senatoria mangena ini penzia pedo „specijalno“ režimi

Ko agor maji 2009. beršeste, ani publika „thavdindja“ nevipe, kaj senatoria Parlamenteske Srbia khamlje te neve Kanunea kotar parlamenti dena šajipe peste penzie. Prekalo informacija anonimno hanig kotar Parlamenti, ano sa khrlo vakerdjape kotar anavibe penzie vaš senatoria save arakhenape ano sasutno bitipe ano Themeško parlamenti, a penzie mi ovena ini dži ko jekh pherdo senatoresko pokinibe, savo ano odova momenti sine 75.000 dinaria.

Akaja informacija alji dži ko zoralo bičaljardipe e publikako, savi sine „holjami“ mothovdipa kaj mi o senatoria adjahar šaj te oven semno privileguime pedo avera dizutne. Senatoria kotar aver avera sentorengje grupe, dendje demanti vaš akaja informacija. Numa, ini kaj ko agor maji mothavdjape sigato agorisibe anglune Akti Kanunesko kotar Themutno parlamenti, odova na realizuindjape. Odoleske, dikhelape kaj si čačuno „daravibe“ publikako kaj ano agorisardi verzia kanuneski savko bahami ini arakhipe.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

BIHALANIBE Legarutne kotar publikane funkcije manglape te anavene numa okola pratsava save sito ano rami e publikane interesenca. Na manglape te odova te keren kotar finansi-sko jase materijalne istemalkeribe peste, pere familijake, jase pere amalenge.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

INTEGRITETI

Dujto subjektivno standardi publikana dživdipaske vaš publikane funkcioneria sito *integriteti*. Manglape te dikhelpe kaj savko standardi ani paštni relacija e standarda bihalanibaski, numa vaš avaripe kotar angluno, ano savo sito čhivdo akcenti vaš anavibe pratsava, ko standardi integriteti akcenti sito pedo eventualne „obligacije“ save publikane funkcioneria isilje prekalo trite persone, a save šaj te „činaven“ te peri funkcija kerela ano rami e publikane interesea.

Integriteti sar standardi publikane dživdipaske dikhljarela te legardutne publikane funkcijata našti te oven oven olen varesave finansisko jase avera obligacije prekalo varesave džene jase organizacije, save šaj te oven influenza pedo keribe olengi buti thaj keribe olenge direkcija..

Ini akava etikako standardi, sar ini anglune, isilje pere „garavipe“ ani kanuneski thaj juridikaki norma, a olesko phagipe ano disave situacije sikavi thaj ka ovel disave došalipaske buća. „Limiti“ juridikaka akteske, numa, na dela šajipe te olea ovela astarde sa procesia phagipaske akale standardesko. Sar ini ano nakhlo standardi, ini integriteti sar moralno standardi isilje semno bufljardo semnibe ze so odova o procesi e juridikake normenca save regulišnena olen. Ano akava than odoleske mothava „bimanginutne“ sikavena phagipe etikake standardia „integriteti“.

Legarutne publikane funkcijata ani Srbija nane kotar „integriteti“. Sebepi vaš odova pašljola ano fakti so ani Srbia pana sito angluno „sistemi astaribasko“ (*spoils system*) savo sine mukljino ano KAR thaj avera rjaćutne demokratie pana ko agor 19. šelberšipe. Averipa mothavdino, ano „sistemi astaribasko“, palo alosaribe, neve partije thaj nevo politikako baripe *prmini ini sa profesionalne kadria, kotar učipe dži teljaripe*, sikaviba „pere manuša“. Ano savko sistemi, jekhutni kvalifiacija savi manglape te ovel funkcioneri publikana thagaripaske jase publikako administratori sito „lojalnost“ politikana partijake jase lojalnost raštraka funkcionereske.

Ano moderne juridikake raštra, numa, ano vakhti lelape „*merit administratorsko sistemi*“– kerdo pedo sistemi molipasko kadrenge (anglo sa profesionalne raštrake administratoria), ano savo šužo ulavipe *politikaki* kotar *administrativna*, sar profesionalne funkcije. Ano eroibe, ano phuvja ani tranzicija, ano save sito anglune zoralo hijararhizuimo modeli direkcijako, publiakako administratori sito pana telji zorolji kontrola funkcionerengi publikana thagaripaski sar legarutno politikaka funkcijata. Ano savko sistemi, pedo buti funkcionerengo organia publikane thagaripaske jase administatoria, „influenca“ okova savo čhivdja ole. Adjahar, sar kosekvenca biegzistiribaski adekvatno mehanizmi selekcija andral profesija, te sine ano pučibe ekspertsko anglunipe jase bianglunipe ani diekcijaki struktura, jase influence lokalne thaj republikane centria zoralipaske pedi buti institucijengi influenza ini pedo integriteti dženengi save arakhenape ani publikaki funkcija.

Adjahar ano misal, publikako administratori saveske dendo diskreciono djevapibe, pedi presia politikana mothavdo thaj alosardo funkcioneri publikana thagaripaske „kerela“ politikane aktia palo save garavipe politikani partia. Odola aktia majbut „djana ano istemalkeribe“ interesenge „zorale manušenge“, firmenge, korporacijenge, privatne interesenge. On majbut ovena dikhime kana agorisinenape publikane

buća jase finansirinenape politikane partie. Kana avela dži ko phagipe standardi integriteti, ani publika *našalji*pe paćavibe ani sasuti thagarutni politikaki, numa ini *administrativni struktura*, so ko dizutne kerela haćaribe sasutno korumpiribe thagaripasko ano sasutnipe. Motivi vaš phagipe standardi „integriteti“ majbut sito, sar ini ko phagipe standardi „bihalanibasko“, materijalno istemalkeribe. Adjahar, funkcioneri organesko publikana thagaripasko jase administratori disave privilegije arakhi kontra kanunesko thaj morali disava tritona dženoske vaš disave love. Adjahar trito dženo astari „pherdi kontrola“ ini pedo avutne keriba publikana funkcioneresta jase administrativna džonste ini vaš „avutne“ mangipa odole „kljienteske“.

INTEGRITETI

MISALI nu. 1.

Direktoria našalnengo majšukar pokime

Ano angluno kotor aprili, ani publika arakhljape neviše kaj o direktoria našalnengo ano publikane firme majšukar pokime ani Srbia. Majučo direktorsko masekeske love ano publikane firme ano odova vakhti sine 379.161 dinari so ine 12.5 masekeske love ani Srbia. Kotor khupatna 32 publikane firme, 5 direktoria sinelen masekeske love pouče kotar 300.000 dinaria, a deš potelal kotar 100.000 dinaria.

ske love pouče kotar 300.000 dinaria, a deš potelal kotar 100.000 dinaria.

Ini populizmi sar „savore manglape te oven jekha-jekh masekeske lovenca“, nane than, ikaljibe akala gendia pale lela tema

ani publika jase mi masekeske love direktorengo adekvatna, te sine djanelape kaj anava e manušengo save legarena majbare firme partie korkore ikaljena kotar sadik thaj podocna prezentuina sigurno hanig e lovengo vaš partije. Prekalo butipa gdnipa, sa dži ko partije na anane pratsav te kadria vaš akala firme alosarena prekalo konkursi, ka oven donde ano kadria save anena. Dži tedani hem okola save djanena buti, a palo olende sito partia ka oven numa tikno gendo save verifikuina odova hako.

Ano dujto than pedo učipe leiba masekeske love sito „Telekom Srbija“ ano savo masekesko love generalne direktorsko 354.879 dinaria, a sigurno trito than ičeri Elektroprivreda Srbia e 345.779. dinaria. Anglune trin thana adjahar ičereni duj našaldutne – ani angluni thaj trito pozicija. Vaš paše 14.000 dinaria potikno masekesko love kotar direktori EPS-esko, ano leibe aprili sinele generalno direktori PF „Transnafta“ (331.163), a olesko kolega ani „Srbijagas“ masekesko isilje 312.918 dinaria. Khupatna ošto direktoria siolen masekeske love pouče kotar 200.000, a majhari love ani akaj grupa sito 202.383, kobor lela direktori „Železnica Srbije“.

Kotor khupatna 32 publikane firme, endja direktoria siolen maškar 100.000 thaj 200.000 dinaria. Majuče masekeske pokiniba ani akaja grupa sito 192.321 ano „Skijališta Srbije“, a majtikni 125.132 ani „Jugomaki“. „Jat ervejz“ nekobor dive palo akava mothavdja kaj ka lel napia vaš masekeske love vaš vastalutne ini kaj masekeske love generalne direktorsko ka tiknaripe.

Pandž majuče pokiniba vaš masek mart 2009:

„Jat ervejz“	379.161
„Telekom“	354.879
„EPS“	345.0779
„Transnafta“	331.163
„Srbijagas“	312.918

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

INTEGRITETI Legarutne publikana funkcijata na manglape te oven teli varesavi finansisko jase avera obligacija prekalo disave džene jase organizacije kotar rig save šaj te keren influenza pedo on ano keribe administratorna buća.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini poćaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

INTEGRITETI

MISALI nu. 2.

Velja dendja zoralo lafi e Mrkonjićeske

Lideri Neva Srbijako Velimir Ilić thaj senatoria kotar oleski partia dendje ano astaribe junu 2009. beršeste kvorumi te mi Parlamenti šaj te lel diskusia kotar kanunia save Srbia dela krediti khupatna 175 milionja evria ano istemalkeribe firma „Putevi Srbi“.

Ano čekat akala firmake poangle sine Ilićesko kadri Branko Jocić, opipe savo vazimi davia vaš falsifikuiube dokumentia savea o budžeti pedi škodra vaš 200 milionja evria.

Soske thagaripasko baripe ano Parlamenti na sinela manginutno gendo e senatorengo soske trin džene na nakhlje, te lelape diskusia kotar duj kanunia kotar krediti vaš PF“ Putevi Sribia“, ažutipe dendja Velimir Ilić – lideri Neva Srbijake. Presedani te opozicija dela kvorumi vaš leibe Parlamentesko, so dži akana nikana na sine thaj ovela sar bihramosardo par-

lamentesko hako, ačhavdja bizo lafi sa senatoria kotar legarutne baripaski numa na socijalisten. On sine gatisarde. Vaš jekh divesko ljil, sebepi akava, Velimir Ilić phen-dja kaj personalno dendja zoralo lafi ministreske Milutin Mrkonjićeske kaj ka ažutinel vaš avazia te sine manginutne, ini odova kerdja.

Ano parlamenteske kuloaria potezi nakhle ministresko vaš kapitalne investicije Velimir Ilićesko dikhelape oleske „purane bilače potezenca“ phandle vaš butipe Branko Jocićesko. Atoska dikhljarelape kaj o socijalistia akale arakhljipa parlamenteske kvorumea zorjakardje pere politikane pozicije partijake savi šaj sarinenca te ovela maškaribe.

Alosardjum soske rodindje mandar thaj soske djanava kaj o džene save kerena drumia ano but phari pozicia soske raštri khonik na pokinela olen. Naneljen maro te han, našti te len kotor ano tenderia vaš buti, nanele love ni jekh litri nafta te kinen, a „Jugopetroleske“, musaj te den milijarda thaj 500 milionja. Anglune pandž thagarutne dendje zoralo lafi kaj ka pokinen olen, numa khonik. Amen astardjam haljovibe ano Šerutnipe vaš trafika thaj relacija, kotar sa partije te alosara vaš akala duj kanunia thaj na djanava soske nijekh na dendja numa amen. Mrkonjić pučlja man te ažutinav vaš kvorumi thaj me dindjum zoralo lafi – mothavdja Velimir Ilić vaš jekh divesko ljil.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

INTEGRITETI Legarutne publikana funkcijata na manglape te oven teli varesavi finansisko jase avera obligacija prekalo disave džene jase organizacije kotar rig save šaj te keren influenza pedo on ano keribe administratorna buća.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

INTEGRITETI

MISALI nu. 3.

Slavica „Galenikako“ honoraraco

Prekalo hramosaribe medijengo, ano agor juni 2009. beršeste, prezidento srbikana parlamentsko Slavica Djukić Dejanović sinela suksesti te barjakeri tikno pokiniba, savo čalavdja ola sar ini sa avera raštrake džene e uče masekeske pokiniba. Ruidjisariba zorale pozicia olaka Socijalistikana partia Srbiaki ani „Galenika“, biposredno poangle realizacija ano zoralipe Kanuni kotar jekhvakhtesko tiknjaripe masekeske pokiniba ani raštraki administracija, oj astardja kontrakti savo ko masek anela olake 700 evria pedo anav „ekspertikane mothovdipa“ save dela akala raštraka farmaceutska kompanijake. Dejanović, savi pedi profesija neuropsihijatri, e akademikana karijera ano kragujevačasko medicinsko fakulteti ini oduri ani klinika vaš psihijatrija, kerdja kontrakti 27.04.2009. beršeste kontrakti kotar buti e „Galenika“ ano jekh berš ini ano vakhti sakova masek ka ljel 700 evria, majdocna dži ko 15. ko masek vaš nakhlo masek. Vaš odola love, e prezidentata srbikana parlamenteske adžukaripe te „kerel ekspertikana gndipa ini odova klinikanafarmekoluška thaj farmakoekonomikana kotar farmaceutska produktia kotar produktivna asortimania e mangipanengo“.

Ini, interesantno kaj „Galenika“ hem Slavica Djukić-Dejanović anglo vakerdo kontrakti kotar buti lelje ini kontrakti kotar bukjako-tehnikano maškaribe (numero 1185 kotar 3.aprili 2009.) ini odova ano vakhti kana Thagarutni Srbia gatisardja bahami kanuni savea, ano rami napia šparibaski, dikhljardo ini tiknjaribe but bare masekeske pokiniba raštrake funkcionerege. Okova soj sito majinteresantno sito kaj Dejanović 27. aprili hramosardja kontrakti e „Galenika“ ano vakhti kana ano Palramenti legardjape diskusia kotar mothavdo bahami kanuni, savo lelape ko 29. aprili.

Sar ani publika džanelape, ačhavde duj majuče raštrake funkcioneria – prezidento Srbijako Boris Tadić (pedi struka psihologi) thaj premijeri Mirko Cvetković (ekonomista, kerdja buti sar finansisko turvinutno), naneljen savke masekeske pokiniba. Kotar aver rig, prezidento parlamenteski sar dikhelape isila pobuter vakhti thaj šajipe te pherel plo budžeti.

Angažmani Slavica Đukić-Dejanović ani „Galenika“ vaš honorari kotar 700 evria ko masek majčačune sito kosekvenca kotar fakti so ano ulavibe gudljipe palo alosaribe SPS lelja klidutne pozicie ani odoja raštraki firma. Ano than generalno direktori „Galenika“ sito kadar SPS-esko Nenad Ognjenović, dži kaj prezidento Direkcijako šerutnipasko „Galenika“ aktuelno direktori SPS-esko Dejan Backović.

Akale pere angažmanea prezidento Themutna parlamenteske but poloke šaj te arakhipe ani situacija te na anel pratsav savi nane ano publikako interesi sebepi so arakhipe ani obligacija prekalo „Galenika“ savi dela jekh kotor lovesko olake.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

INTEGRITETI Legarutne publikana funkcijata na manglape te oven teli varesavi finansisko jase avera obligacija prekalo disave džene jase organizacije kotar rig save šaj te keren influenza pedo on ano keribe administratorna buća.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

OBJEKTIVIBE

Objektivibe sar standardi publikane dživdipaske manglape te arakhi objektivno keribe publikane funkcije. Odova sikavi kaj keribe publikaki buti kotar jekh funkcioneri (funkcioneri organesko publikana thagaripaske thaj publikako administratore-sko) ani funkcija sa dizutnengi thaj jekhutno vaš savore. Ov astari na numa „eksterno“ elementi, relacia publika funkcionerengi e kljentenca (dizutnenca, firmenca jase varesavo trito dženoa) veke ini šužo „interno“ andralutno elementi, majčače kana sito lafi kotar anglunipe kadria pedo sistemi hačaribasko.

Objektivibe dikhljarela kaj ano keribe publikaki funkcija, ano rami hem anavibe pedo publikane buća, devibe kontraktia jase rekomandacija kandidatia vaš devibe todin jase beneficije, legarutne publikana funkcijata manglape te anavel pratsava ano rami e mothavdipa džnipa thaj šukaripasta kandidatesko.

Principi objektivibasko pherelape anglune duj mothavde principia: bihalanipe thaj integriteti. Dži kaj ko angluno thaj dujto, akcenti čhivdo ano bihalanipe thaj integriteti sar subjektivne elementia publikana funkcioneresko, trio principi čhivela akcenti pedo objektivibe – jase olesko bineutralibe. Odova sikavi, bi dikhiba ko sito ani aver rig, hakaja „khelibaske“ siton jekhutne vaš savore. Ni jekh avrijalutno faktori sar adjahar našti te del influenza pedo djevaptuno publikako funkcioneri te anavel pratsava, pedo misal, anglunipe kandidatesko, jase dela kontrakti pedo plo „subjektivno“ hačaribe jase prekalo mothavde „privilegije“ savo trito dženo manglape te ovel, veke numa prekalo angluno verefikuime objektivne kriterijumia thaj standardia.

Objektivibe sar standardi publikane dživdipaske, arakhi „džipheribe“ asavke, majbut normativne kriterijumia. Objektivibe prekalo odova, šaj te ovel juridikaki kategorija – kana akava principi phagelape pobuter thaj korkori juridikaki norma. Numa, kotar veke poangle mothavde sebecia, na sakova drom thaj na ano sa situacie.

Ano misal, ani situacia ano rami eksporti disavo tehnikano, tekstilno jase aver šej, biznismeni isilje interesi te arakhipe ano „ljil“ firmaki savi ka kerel eksporti mukljino kontigenti šejengo ani Srbia, ini kaj na pherela sa kanunia dikhljarde formenca. Publikako administratori dela oleske manginunto mukljibasko ljil, savea, phagipa kanuni verefikuime objektivne krieriumia, arakhi olesske te arakhipe ano ljil save eksportuinena thaj adjahar dena oleske šajipe vaš eksport savke šejeske. Akaja situacija phagipe principi objektivibe majbut sito phandlo e korupcija thaj došalipaske bućenca devibe thaj leibe mito.

Šukar misal vaš aver phagipe objektivibasko sar standardi publikana dživdipaske šaj te oven ano misal situacia, kana Komisia vaš publikako kinibe, „dikhljariba“ kova kandidati „majšukar“, majbut molipa legarena save siolen e devibaske dženenca. Tedani nane semno korkoro devibe, veke personalno mariba save poangle ulavde sinelen e deisave olendar. Odoleske alosaren okole savo olenca poangle na alo ano personalno mariba, ini kaj o deviba akale averengo, *perspetktivno thaj sigurno* vaš bikinibaske džene, a pedo longo roki ini *ekonomikano pošukar*. Ini kaj odova džanena, džene Komisijake kerena kontra pedo plo dikhibe, numa ano rami e mukljine diskrecione nota. No konkretikano procesi, dikhljaribe sine pedi influenza „perso-

nalne“ sebepea a na sebepi publikana istamalkeriba, a „istemalkeribe“ džene Komisijake, konkretno „revanši“ ikljistili kotar personalno mareba dženosta thaj devibe šejengo. Džene Komisijake adjahar *na čerena došalipaski buti*, numa olengi buti sito bimoralni, a kosekvence olenge kerde buća potencijalno šaj te *anaven dži škodra pedo publikako interesi* thaj kherutni ekonomia.

OBJEKTIVIBE

MISALI nu. 1.

Ini ani kultura thagarella partiako terori

Prekalo hramosaribe jekhe diveske lilesko ano leiba marti 2009. beršeste, konkursi vaš čekatune dešupandž dizjake institucije kulturake, savo sito hramosardo ano agor januari, sito phandlo. Roki vaš bičaljibe nakhlja 13. februarea, a sar šaj sine ano odova vakhti te džanelpe ano Sekretarijati vaš kultura, reslja 60 ljila save docna sine dikhljarde. Palo akava, administrativne informacije bioficialno šaj sine te šunelpa kaj partiako dženutnipe sito kriterijumi anglune rndoske thaj kaj maškar koalicione partneria legardjepe varesave mariba.

Komisija e kadrenge ani kultura (save čerena po duj džene SPS thaj LSP, a trin Koalicijake vaš evropaki Srbia) lelape e buća ano septembri nakhle beršeste. Andjape konkluzia te hramosarelpe publikako konkursi thaj te bipartijako hamibe, thaj te alosarenpe majšukar džene. Numa sigate, alope dži ko maškarpartijake mariba vaš alosaribe direktori arhiva a palo odova ini avera institucije, te mi jekh šerutnipaski grupa rodindja te kana“ulavipe“ partisko astardipe ano dikhibe dizjake direktije anavenape kvote. Palo odova kerdjape kategorizacija direktijaki, a sakovadikhibaska vakeriba andjape pratsav savi partija ani savi institucija manglape te ovela paluno lafi. Adjahar DS-eske astardje Atelje 212, Beogradesko dramsko teatri, Muzei Beogradi, Istorisko arhivi, Kher ternengo, Belef centri, Teatri „Boško Buha“, Centar vaš piltano sikljovibe. LDP ka anavel e čekatunenge Institucija vaš arakhibe spomenik kultura Beogradeski, Kulturno centri Beogradesko, Bitef thaj Centri vaš kultura Mladenovac, G17 plus kotar Teatri ano Terazije thaj Centri vaš kultura Lazarevac, a SPS kotar Pedagoško muzei thaj Kher legatengo.

Konkursi, adjhar agorisajlo, akanutne direktorenge thaj direktorenge mandati nakhela ano agor maji, numa phandipe konkursi, sar vakeripe pedo avera trujalia, nane agorisardo thaj licitiribe anava thaj partisko kherlibe. Bioficialno našti te šunelpa kaj sine seriozne presie kotar Thagautni Srbia pedo saven na ačhile imuna ni najbare dizjake jaća. Ano majbaro gendo, siton okola save hačarenape kaj si ini hari gndipe mangipasko savo ka kerel te partijake interesia thaj kriterijumia na thgaren aver, ano rami ini sasutni godi.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

OBJEKTIVIBE Ano keribe publikane buća, ano rami ini anavibe ano publikane funkcije, devibe buća, jase rekomandacija ulavde dženengo vaš todin thaj beneficije, legarutne publikane funkcijata manglape te anaven pratsava pedo fundo kvaliteti.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

OBJEKTIVIBE

MISALI nu. 2. Partijsko licenca vaš buti

Ano fokusi publika-ko, ano agor aprili 2009. beršeste, sine nevi-
pe ikaldo ano jekh divesko
ljil kaj lačaribe drumia
thaj objektia ani šudri
rig Kosova thaj Metho-
jaji zumavini dikhibe but
dženengo. Prekalo žurna-
listikane haniga, senatori
DSS-esko Vladimir Mi-
lentijević, prezidento še-
rutnipasko vaš Kosovoa
thaj Methija ano nakhlo
jekhipe parlamentesko,
veke beršenca lela baripe

tenderesko save hramosarena vaš lačaribe drumia thaj objektia ani šudri rig Kosova-
ki. Lepardo dženo pal phendja, kaj ani buti oleske firmake nikana, ni avdive isi diszo
bikanunesko, a kaj sito lafi kotar but bare love save pokinela kotar raštri hovavibe,
thaj pana phendja kaj „kerdja“ numa nekobor bare buča kotar milion evria.

Penjdardo fakti kaj sistemi kontrola finansiribe srbikane komune ano
Kosovo,beršenca nane transparentno. Ani publika ano nekobor droma ini poangle
lelepe lafia kotar but malverzacije ani relacija e finansiriba kotar budžeti Republika
Srbija vaš disave kotora Kosovake. Ini nakhlo thaj akanutno ministri vaš Kosovo thaj
Metohija, Slobodan Samardžić thaj Goran Bogdanović, phendje kaj on nane čekatu-
ne vaš „dikhljaribe“ tenderi thaj tendersko procedura ano akala komune.

Lideri SNV centralno Kosovako Randjl Nojkić numa phendja, kaj Milentijević
džanela longe thaj kaj oleske šukar pendjardo kobor oleski lačaribaski firma isila
buti. Milentijevće pendjarava pana e 2001. kana sine tikno lačardo. Oleski firma
manglape te lačari ušardipe ani posta ano Leposavić. Sigate dikhljum kaj diso čerela,
soske na sinele ni jekh ljil, a ni na legardja lačaribaski dikhibe. Buti na ljeljum, thaj
dikhla pan pale te lel love ano anav mothavdine buča. Prekalo oleske lafia, Milen-
tijević, soske ulo dženo DSS sigate ulo sar suksesuno lačaribasko dženo. Biolesko
nijekh buti lačaribasko ano Kosovo našti sine te kerelpe. Olea jase prekalo dijekh
olesko manuš save ulavdja love. Odova beršenca, hem avdive. Dikhelape – Kosova
sine ani distrikcija DSS-eski, thaj šukar organizuindjepe. Akana o Milentijević baro
biznismeni – phenela Nojkić.

Stojanka Petković, senatori G17 plus kotar Zvečane, atoska phenela kaj sare dža-
nena kaj Milentijević sa tendere lela. Ano nakhlo bešipe Šerutnipasko vaš Kosovoa
thaj Metohijverefikuindja mange kaj lela sa tenderia, numa kaj odote, sar phendja, sa
legalno – phendja Petković, thaj phendja kaj oj odolesta pobuter vakerdja ani publika.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

OBJEKTIVIBE Ano keribe publikane buća, ano rami ini anavibe ano publikane funkcije, devibe buća, jase rekomandacija ulavde dženengo vaš tođin thaj benefiċije, legarutne publikane funkcijata manglape te anaven pratsava pedo fundo kvaliteti.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

OBJEKTIVIBE

MISALI nu. 3. Kriterijumi – partijsko pustik

Ministri vaš ekonomija thaj regionalno barjaripe Mladjan Dinkić hovavdja di-save prezidente komunake, save sito holjame ulaviba vastuša kotar NIP thaj planea Ministriba ekonomiako vaš barjaripe komune, ikaldja jekh divesko ljil ano maškari-be aprili 2009. beršeste. Sar mothavi angluno manuš komunako Priboj Lazar Rvović, lideri G17 plu duj drom hovavdja olen. „Ano jekh dive kana sine ikalde maškarutne januarska masekeska pokiniba, a amende odova 10.880 dinaria, Priboj e Aktea vaš krieterijumi ulavibe komune pedo barjaripe cidimo kotar grupe majčorole komune! Soske, na djanava?! Ni dinari na leljam kotar Fondi vaš barjaripe, a akana ni kotar NIP. Adžukara bešipe e minitstarka Verica Kalanovička sar mi mothavi amenge so-star i buti“, holjamo sito o Rvović. Prezidento komunako Priboj verefikuini kaj Akti kotar kriterijumi ulavibasko komunengo pedo barjaripe ni nakhlja ano bešipe Thagarutnaki. Pana jekh diz savo sito opipe sar G17 plus kerela ano komune sito Novi Pazar. Javerutno dizakočekatunesko Vujica Tiosavljević direktno dendja davia „din-kičeske manuša“ kaj kerena politikani diskriminacija, verefikuiba kaj komuna lelja simbolikana vastuša kotar NIP „soske nane ano manginutnipe G17 plus“.

Mladjan Dinkić – ministri ekonomijako
thaj regionalne barjaripasko

Ano Ministribe ekonomijako thaj regionalne barjaripasko phendje amenge kaj vakerdino Akti pana na alo pedo zoralipe, numa kaj statistika šuži. Priboj sito ani trito grupa pedo niveli barjaripasko. Kotar 45 komune, Priboj sito ano 96 than prekalo kriterijumi kotar 2007. berš. Pedo masekeske pokiniba, odoja komuna sito ano 59. than, a pedo penzije arakhipe ano 18. than. Nane čačipe okova so sikavena. Amen siam ano kontakti e prezidentea komun Priboj thaj hačara kaj sa ka ovel šukar. Numa džanelape kaj ano savke atakia khonik na ka astaripe – mothavena kotar Ministribe ekonomiako.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

OBJEKTIVIBE Ano keribe publikane buća, ano rami ini anavibe ano publikane funkcije, devibe buća, jase rekomandacija ulavde dženengo vaš tođin thaj benefiċije, legarutne publikane funkcijata manglape te anaven pratsava pedo fundo kvaliteti.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

OBJEKTIVIBE

MISALI nu. 4

Ano „Aeroporti“ rodona bonusi ano učipe duj pokiniba

Palo bari afera ani relacija e pokiniba nakhle direktorsko PF Aeroporti Beogradi, kana o generalno direktori peste ano 2008. berš „dendja“ pokinibe ano dinarsko opipemolipe kotar 3.600 evria thaj bonusi kotar 11.500 evria, palo savo pedi presia publikaki dendja mukljipe, ano leibe 2009. berš. mothavdino kaj pokinibe menadžerengo, direktorengo thaj dženengo direkciake šerutnipasko publikane firmengo ka ovel putardi e publikane. Tedani, ano forme bara ekonomikani kriua menadžersko kadri akale publikane firmake bahamindja Direkciake šerutnipaske tiknjaripe maksimalno vaš pere pokiniba thaj šajipe te ano berš delape bonusi ano maksimalno kotar duj direktorske pokiniba.

Kana Direkcijako šerutnipe „Aeroportesko“ ano agor akale kurkesko ovele bešipe thaj dikhljardja akava bahami menadmentesko, premijeri Mirko Cvetković ka džanel jase mi pherde oleske adžukariba kaj raštri „but šparini“ anavia rndo ano sistemi deviba todin direktorenge publikane firmenge. Baro gendo direktorengo savena žurnalistia kontaktirindje ano leibe marti, verefikuindje kaj pana ano leibe beršesko tiknjarde pokiniba olenge ini dženenge direkciJake thaj čekatune šerutnipaske, ini kaj informacija kotar pokiniba ano avutnipe ka oven putarde ano oficijalne sajtia olenge firmenge, sar Thagarutni dendja rekomandacija, so palo odova ini ulo.

Numa, učipe „tiknjarde“ pokiniba direktorengo, majbut ano okola publikane firme save veke pobuter berša kerena buti e minusea jase siolen monopolsko pašljoibe ano marketi, ačhavdja bilači impresia ko dizutne Srbiake.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

OBJEKTIVIBE Ano keribe publikane buća, ano rami ini anavibe ano publikane funkcije, devibe buća, jase rekomandacija ulavde dženengo vaš tođin thaj benefiċije, legarutne publikane funkcijata manglape te anaven pratsava pedo fundo kvaliteti.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

DJEVAPIBE

Legaripe publikaki funkcija dikhljarela ini djevapibe oleske legardutneske. Odoleske, e vakhte, ano rjaćutne phuvja sar but semno standardi publikana dživdipasko formulišindja standardi *djevapibe*.

Principi djevapibasko dikhljarela te legarutne publikana funkcijata siton djevaptune publikake vaš plo pratsav thaj buća ini manglape te oven pedi sakoja kontrola sebepi olengi funkcija.

Djevapibe atoska, ani moderno juridikaki raštri thaj jekh kotar fundone juridikake standardia. Ov sar savko nane numa standari nacionalne kanunipasko. Djevapibe, sar jekh kotar fundone principia bukjake publikana direkcijake, maškar pratsava Kriseske juridikake Evropaka unijake ulo ini jekh kotar fundone principia evropaka direkciaka thaneste. Bizo djevapibe nane ni moderno juridikaki raštri, ni publikaki direkcija sar kompleksno regulatori raštrake procesesko. Juridikako principi djevapibasko isilje ini „bufljardo“ semnibe maškar olesko pandami kerdo ani etikani forma. Ano akava than ka vakera numa kotar bufljardo, „etikako“ semnimbe principi djevapibasko. Akava principi sito semno soske asavko vaš arakhibaske džene manuškane hakajengo, biphangle medije thaj publika ano bufljaripe. Arakhibaske džene manuškane hakajengo siton „arakhibaske džučela“ akale etikane standar-deske. Pere buća, aktivnostenca, kritikenca, sugestienca, publikane vakeriba, on siton ini „arakhibaske džene“ etikano principi djevapibasko. Sakoja manginutni kontrola vaš buti, na dikhljarela hako funkcioneresko te majbut prekalo „plo“ p.r. servisi „djevapibasko“ pedo kritike jase „irani“ khuvibe. Djevaptuno funkcioneri anglo sito pedi obligacija te pućljarel plo keribe ano rami e dende kritika. Odova sikavi, sar pozicija „legarutne thagaripaske“ jase „publikane administratoria“ pozorali peda sa avera džene, sar ini pedo sa avera subjektia save lena kotor ano publikako dživdipe, djevaptune publikane funkcioneria, nane okova savo kerela „atako“ veke okova savo „haljovela“ thaj mangela te kerel pošukar pli buti bidikhiba pedo „rejting“ jase pozicija ano publikako servisi.

Kana „djevapibe“ sikavi čalavdipe kanunesko, djevaptuno publikako funkcioneri ka ini juridikako ka ovel djevaptuno, ka legari juridikaki sankcija, jase mi profesionalno ano rami publikana (raštraka) servisi, korkori pesta legari djevapibe. Ini na numa djevapibe veke ini „fokusi“ publikako. Odoleske, sakova mothavdo lafi publikana funkcioneresta, sar ini sakoja oleski buti, isilje „zoralipe“ savo isilje (soske „palo savko zoralipe“ sito raštri sar aparati e monopolea fizikaka deviba ano amalipe), polavdo semnibe. Sebepi odova „poulavdo semnibasko“, kotar publikako funkcioneri rodelape podur poučo niveli djevapibasko okolestar kastar dikhljarela „hako“.

Majbut phari forma čalavdipaski aktia „djevapibaski“ sito prmime kanuni ano interesi tritona dženengi. Akaja forma čalavdipaski čekatuneski djevapibaski sito pharo ispatibasko, ano leste „aktivno lela kotor“ ini direkcija, thaj egzekutivno thagaripe sar Thagarutni sar ini korkoro kanunipasko thgaripe. Asavke phagipa principengo „djevapibasko“ astari baro nići publikana funkcionerengo thaj sito phandlo e procesea savo ano akava regioni akharipe *tajkunizacija*. Oj anavi dži ko prmime kanuni thaj avera aktia, ano rami e privatne interesea finansisko zoralipenda. Finan-

siska zorale manuša – tajkunja, adjahar thagarinena e raštra, soske raštri kerela thaj dela forma vaš institucionalno rami vaš keribe ekonomikane aktivnostia, prekalo poulavde, privatna thaj privileguime interesia okolenda save vaš promocija pere interesia gatisardje te den love averenge, majbut „zorale“ publikane funkcioneria save šaj te oven istemalkerdutne. Adjahar, raštri činavi te ovel „publikako šej“ (Res Publica) thaj ovela privatno raštri finansisko zoralenca, jase „banana republika“. Adjahar ano misal standardi „djevapibasko ovela ano olesko „antipod“. Deviba zoralo lafi ano „legalipe“ pere bukjenje, sar fundo oleske „djevapibaski, publikako funkcioneri ini avdive suksesuno našena kotar varesave sankcije kana čalavena akava principi, ano rami ini moralno.

DJEVAPIBE

MISALI nu. 1.

Radikaliala opstrukcija keribaski Parlamenteski Srbiaki šukar pokinena maškar divesko pokinibe

Nadelape numa bikontrolišimi produkcija hemisko bandukia, jekh sito kotar amandmania save radikaliala dendje pedom Bahami kanuni kotar bimukibe barjaripe, produkcija, čivibe ano magacini thaj istemalkeribe hemisko banduko savo dikhlarela te „namekelape produkcija hemisko banduko“. Precizno, radikaliala amandmanea rodена te čhivelpe lafi „bikontrolišimo“ savea bigndinipe sasutno kanuni, a odova sito jekh kotar 2.800 amandmania save senatoreski grupa SRS dendja pedom kanuni kotar save ano aprili thaj maj 2009. berš sine diskusia numa odoleske te mi kerena opstrukcija Parlamenteski.

Akava sito jekh kotar misalia ano savo dikhelape kaj sito bigndipasko hramosaribe amandmengo veke ulo radikalski praksa ani opstrukcija bukjaki e parlamenteski, numa ini forma vaš vazdipe diveska pokiniba pedom anav leiba kotor ani buti parlamenteske šerutnipasko.

Themutno senatori Vlatko Ratković, prezidento kanunipasko šerutnipasko parlamentesko Srbiako: „Kaj ano pučibe majbut bigndipaske amandmania, save na bahaminena konstruktivna prniba, sikavela fakti kaj senatoria SRS ano majbaro gendo procesesko bahaminena jase kosljibe sa dženengo, pozicije thaj puntia kanunenske jase rodена prnibe disave lafia, himna amblemi, savo definišini kanuni, sito dendo paše šel amandmania save dikhlerena gramatikane thaj lingvistikane prniba. Prekaloleske lafia, fuljiba 3.600 amandmania, savenda SRS dendja majbut, ka lundjaripe paše 28 sahati jase trin dive. Odova sikavi kaj kotar džepia dizutnengo vaš akava bešipe ka djal majhari pandj milionja dinaria bi dikhiba pokinibe diveske pokiniba senatorenge thaj pana duj milionja vaš stampibe amandmania.

Meho Omerović (prezidento parlamentesko šerutnipasko vaš buti thaj socialna pučiba) phendja, sebepi akava, vaš jekh divesko ljil: „Majtragikano so ano veš amandmengo, save dendje numa te keren bisigati buti Parlamenteski, na ka ovel dendi manginutni pačiv jase ka ovel nakhavdi sa okola konstruktivna amandmania opozicijake.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

DJEVAPIBE

MISALI nu. 2.

Direktorka legardja klisia thaj štambilja

Ano leibe juni 2009. beršeste ano angloskolako hurdelin „Radost“ ani Čoka, arakhljepe ano baro problemi. Akaja angliskola, ačhili bizo direktori thaj bizo Direkciako šerutnipe, a daja hem dade kerdje protesti soske e čhavage na sine ko te del verefikuimo ljil kaj nakhlje angliskola. Galjina Bugarski, sine v.d. direktori, numa olake 21.majea 2009. beršeste nakhlja mandati. Odova dive lelja nasvalipaske dive, phandlja ko klisi štambilji akala Skolako, thaj lelja pea klisi kotar kancelarija sar ini klisi kotar servisesko automobili.

Direkciako šerutnipe anavdja Danijala Savić, sikavni ani Angliskola „Radost“ vaš nevo v.d. direktori, numa komunako edukuibasko inspektori fuljindja odova pratsav, a šerutne PK Čoka mukulje Direkciako šerutnipe. Ano avutno bešipe PK Čoka, senatoria diskusuindje kotar situacija ano angliskola „Radost“ thaj kotar konkluzie Janoš Jastrebinčesko, komunake edukuibaske inspektoreske, savo kerdja dikhljaribe ani angliskola „Radost“. Šerutne opoziciona partijake SRS, vaš savki situacija ano jekh hurdelin ani Čoka, ano savo si 400 čhave, dendje davija thagarutnipake DŠ. Diskusia sito agorisardi pratsava kotar mukljipe Direkciono šerutnipe.

E čhavorenge angloskolaka baripa nane ko te del verefikuimo ljil kaj agorisindje angloskolako programi, savo sito manginunto vaš registruibe ano angluno klasi fundona skolako soske Galjina Bugarski phandlja ko klisi štambilji – phendja ano bešipe Vukica Jovanov (SRS), šerutni thaj sikavni, savi dži ko 2004. berš sine direktorka Anglaskolaki „Radost“. Oj pana phendja kaj vaš masekeske pokiniba save kerena ano hurdelin na lelje duj masek. Mandati v.d. direktorako sine šov masek, konkursi sito hramosardo ano vakhti, numa kotar bipendžarde sebestia sito fuljimo – phendja Vukica Jovanov. Sebepi savki situacija, amen save kera buti rodindjam kotar Hajnalke Lukovac (DS), prezidento Direkciako šerutnipaaska „Radost“, te akhari bešipe, numa oj na alji. Pedo rodipe tritone dženengo DŠ, so statuti mukhela, bešipe akhardja javerutno prezidentesko DŠ Danijela Savić. Adjahar, pratsava pandž kotar enja dženutne DŠ, vaš v.d. direktori „Radost“ anavdi Danijela Savić – mothavdja Vukica Jovanov. Janoš Jastrebinac, komunako edukuibasko inspektori, andja konkluzia kaj bešipe Direkciako šerutnipaske bilegalno akhardo soske bešipe akhardja javerutno prezidentesko, kova odova šaj te kerel numa ani situacija kaj nane odote prezidento.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

DJEVAPIBE

MISALI nu. 3

Diz našalji milionja sebepi garavibe dini

Ano leibe marti 2009. beršeste, jekh divesko ljil ikaldja informacija kaj diz Niš našalji milionja kotar garavipe mangin. Baro gendo stambene thaj bukjake objektia ano Niši nane regisrtuimo e dineske dženenge, sebepi diz, ano savo pedo olengo čekatunibe anglo duj berš nakhlja pokinibe dini pedo mangin, našalji ko berš pobuter deš milionja dinaria. Dizjaki thagarutni dikhljardja kaj gendo dizutnengo save siton istemalkerdutne kotar komunalne servisia ano Niši pobaro vaš 40% kotar gendo e dženengo pedo fundo ani mangin. Sebepi odova Dizjako šerutnipe dendja ljil komunalna firmenge vaš finansie dena matične gendja istemalkerdutnengo komunalne servisengo sar mi cide-la paralela e baza gendengi lokalna dineske administracijake. Karika sitemeski lokalna korkorodirekcijki ano akaja diz na kerdje buti, so na sine šukar vaš dizako budžeti.

Dži ko problemi ano ažuriribe baza dineske dženengi pedo fundo alope kana anglo duj berš pokinibe akalesko nakhlja ano vasta Parlamenteske dizjake, soske dizjaka direktijake vaš finansije nane bičalde gendja kotar krisi thaj filijala Dineski direktija kotar činibebikinibe nekretnine. Ano marti, čekatune dizjake Niš mothavdje kaj sitagate ka len bari buti komisiako registrubie mangineski ano tereni. Dikhljarelape kaj vaš biregistruime objektia isi ano sa riga Nišeske soske but stambeno khera nane registruime ano phuvjake pustika, a ano maškarkvakhti o bešutne khindje amalipaske khera. Dikhljarelape kaj isi ini but neve lačarde khera save nane registruime e dineske dženenge. Dizjako šerutnipe dela apeli pedo dizutne te registruinen plji mangin te odova n kerdje dži akana, sar mi anoa avutnipe olenge harčiba na mi barjakerenpe vaš pokinibe penalia.

Poloke, karika sitemeski lokalna korkorodirekcijaki ani akaja diz na kerdje šukar, so šukar dikhljape pedo dizako budžeti. Ani sakoja situacija, pharipe akale situacijako pašljola ini ano lokalna publikane administratoria.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

DJEVAPIBE

MISALI nu. 4

Thagaruni Serbia adjiceri iranibe Bahami kanunesko kotar amalipa ani parlamentski procedura

Pana 2002. beršeste obligacija ano odva vakhti Republika Srbijaki sinela ano rami ano nakhlo nakhutne Ekipa Republika Jugoslavijaki prekalo Konsili Evropaki, jekh kotar odovavakhteske resorna ministriba kerdja Akti kanunesko kotar amalipe, savo ani moderno forma thaj ano rami e maškarmutne demokratikan standardenca manglape te lačaripe umal trumipe amalipasko thaj statusi amalipasko ani Serbia. Te lepara, ani Serbia, sa dži ko leibe juli 2009. beršeste, sine duj kanunia kotar akava umal, jekh kotar ekhipsko niveli savo lelape pana dur 1990. berš, thaj dujto, leljino vaš teritoria nakhutna Socijalistikana Republika Srbija kotar 1982. berš.

Numa dikhljardape, kaj beršenca Bahami kanuni kotar amalipe, sine „phandlo“ vaš mukljibe aver-aver Thagarutna, kotar Thagarutni ano kasko čekat palo mudaripe nakhutno premijeri Zoran Djindjić 2003. beršeste sine Zoran Živković, dži ko duj Thagarutne ano savo čekat sine Vojislav Koštunica. Ano nakhle 6 berša, kana vareko kotar Thagarutne bičaldja Bahami kanuni kotar amalipe ano parlamenteski procedura, Thagarutni sine mukljini thaj hramosardjape ini neve parlamentarne alosariba.

Ko agor 2008. berš, lelape pana jekh roto „diskusiako“ ano bešipe Themutna parlamentesko. Ano eroibe, kanuni panpale cidimo kotar parlamenteski procedura, sebepi „prioriteti“ save sinelen kanuni kotar umal juridika, numa dži ko marti 2009.

ini kaj poangle Bahami kanuni kotar amalip veke sine „dikhlardo“ kotar themutne senatoria, Thagarutni Sriaki panpale na irindja ani parlamenteski procedura.

Sebepi odova arakhibasko dženo Saša Janković, dendja 6.marti 2009. beršeste, prezidentske Thgarutnake Mirko Cvetkovićeske inicijativa te Thagarutni Sriaki so posig pale ve-

refikuimi Bahami kanuni kotar amalipe dizutnengo thaj bičalji ole Parlamenteske ano leibe. Thagarutuni docna pale verefikuindja Bahami kanuni, numa sebepi primibe, pedo savo isistirindja Konsili vaš regulativni reforma, registracia ini angli-registracija amalipaski dendi Agenciake vaš ekonomiake registria, so nane ano rami e maškarmutne standardenca trumalipe amalipasko. Kanuni palo 7 berš, ko agor lelape kotar Themutni parlamenteski 9.julea 2009. beršeste.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

DJEVAPIBE

MISALI nu. 5

Činavdje alosribe sebepi anava ani latinica

Palo nekobor deš berša ačhimoske garancija ćirilica thaj latinica, Ačhimos Republika Srbijaki kotar 2006. berš, dikljardja, sar jekh „oficijalno“ ljil – ćirilica. Numa, musaj te leparipe pedo procesi leibe Ačhimos, thaj te konstatinuinipe kaj korkoro teksti Bahami ačhimos kotar 2006. berš, save latinica ini „formalno thaj faktikano“ cidimo sar oficijalno „ljil“ thaj na sine pedi varesavi „publikaki diskusia“, veke politika haljoviba ano odov vakhti koalicione partnerengo.

Korkoro fakti kaj latinica nane oficijalno ljil, inela influenza, ano agor maji 2009. bereste pedo mukljipe lokalne alosariba ano jekh alosaribasko than ano Novi Sad. Jekh kotar alosardutne, „sinele eroibe“ Alosaribaska šerutnipaske ani khupatni „Sonja Marinković, kaj olesko anav ano alosaribasko ljil hramosardo latinica thaj dendja uzovakeribe. Anonimno novosadjani A.V. tedani phendja kaj na kamela te olesko anav ovela hramosardo latinica, soske latinica „hrvatsko ljil“. Statutea dizake Novi Sad anavdo kaj ani diz ano servisesko istemalkeribe srbikani čhib thaj ćirilica. Statuti dizjako nane pedo akti istemalkeribe latinično ljil vaš srbikani čhib, thaj latinično ljil našti oficijalno te istemalkeren institucije ani dizjaki umal.

Krisipasko šerutnipe ani Novi Sad pere resoa verefikuindja kaj sito phago kanuni odolea so dženutni alosaribaska komisijake anav mothavdine dženosko hramosardja latinica, Komisija kerdja kontra Ačhimosta, kanunesta thaj Statutesta dizjaka Novi Sad, thaj adjahar alosariba ano akava alosaribako than fuljime.

Presidento alosaribaska komisjake Boris Pavlov, mothavdja e Krieseske, kaj butipe raštraka institucijengo thaj firmengo, sar Thgarutni Srbia, Egzekutivno šerutnipe Vojvodinako jase „Elektroprivreda“ siolen internet prezentacija ani srbikani čhib thaj latinično ljil, ini e faktea kaj ano alosaribasko ljil „Informatikano“ anava e dizutnengo manglape te oven hramosarde latinica, soske o gendia na ka šaj te dikhenpe ani ćirilica. Paradoksalno, ini delovodno numero krisipaska resosko savea fuljinenape alosariba, isilje latinično „R“.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

DJEVAPIBE

MISALI nu. 6

Nakhena ano Beogradi 20 drom vaš jekh ljil

Komuna Paraćin anavdja pratsav te putari prezidiumi ano Beogradi, soske po-buter poloke te pokinen renta e kancelarijake thaj e manuše savo ka čerel, ze te pokinen dromeske haćariba vaš but nakhkiba ani angluni diz sebepi bisigati republikani administracija. Adjahar Paraćincia mothavena kaj ini po 15–20 drom musaj te nakhen ano Beogradi sebepi jekh ljil jase mukuljipe jekh projekti.

Sebepi bisigati administrativni procedura, čekature thaj administratoria komunake ano Pomoravsko regioni ko masek pokinena nekobor šel milje dinaria vaš nakhiba ano vakeriba jase mukuljipe ano ministriba ano Beogradi. But drom nakha vaš Beogradi sebepi reslibe ave-aver problemia hem odova na numa amen, funkcioneria komunake, veke ini aver-avera administratoria, phenena ani komuna Paraćin. Ko masek harćina paše 200.000 dinaria vaš droma thaj harćiba save djana uzo odova. Ano misal, našti sine te gena kobor drom amen musaj te nakha sebepi jekhipe vaš pašljoibe učonaponsko kabli ani industrisko zona, savi manglape te la kotar „Putevi Srbije“. Vaš varesavo procesi hramosaribe, leibe jekhipe thaj varesavo aver soj sito phandlo vaš projektni dokumentacija, amen musaj deš drom te nakha ano Ministribe vaš nacionalno investiciono plani. Kana phanelape kaj vaš disavo dokumenti ani projektni dokumentacija vaš love kotar NIP manginutno ini jekhipe „Putevi Srbije“, tedani odova sito čaćuni katastrofa. Ano savke situacije, pošukar te mukha projekti. But drom musaj te nakha vaš Begoradi sar mi e disave administratorenca kera bešipe savo ovela pandj dži ko deš minutia! A odola administratoria ano ministribe nakhamena te vakera prekalo telefoni – phenela Saša Paunović, prezidento komunako Paraćin. Dikhljardjam kaj sito pošukar te phrava kancelarija ano Beogradi, thaj te khuvel ki buti jekh dženno, a but manuša kotar Pomoravsko regioni čerela ani angluni diz. Adjahar šaj te naša kotar pokiniba drumia, e šofere, amortizacija automobileski thaj avera pokiniba – phenela Paunović.

Kaj o maškaribe lokalna korkorodirekcijaki thaj republikane organengi thaj ministribaski pobut bisigati thaj anavdi dži ko apsurd, odova phenena sare čekature ani komuna Svilajnac thaj on sito gatisarde te den dumo vaš inicijativa prezidenteski komunaki Paraćin.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PUTARIBE

„*Garavibe*“ sine fundo vaš egzistencija ano thagaripe, garavibe bikanunesko thaj bihakajeski buti legardutnengi majuče raštrake funkcijata thaj publikane administratengo thaj korupcija, soj sito klidutne aspektia bideokratikane thaj phandle sistemesko. Ano eroibe, ini ano phuvja e zorale demokratia sito pobut procesi kaj o publikane funkcioneria „arakhenape“ garavipa ano reso realizacija disavo, hipotetikako „poučo“ interesi. Ano eroibe, pedo hako odova na kerelape. Sebepi odova ano but phuvja putaribe dikhljarelape sar „kiseonik“ demokratijako, a arakhibe „putaribe“ ini juridikako ini etikako principi.

Te sine pana jekh drom irana pedi oleski nacionalna „juridikaki“ dimenzija, sar ini ko nakhlo principi ka dikha kaj „putaribe“ sar juridikako principi dikhljarela avdive ini ano anglokrisia Evropaka kriseske juridikake jekha kotar fundamentalne principia evropaka direktijake thaneske.

Putaribe sito ini jekh kotar klidutne etikake principia standardeske publikane dživdipaske.

Legarutne publikane funkcijata manglape te oven pobut putarde ani relacija e sa pratsavenca thaj bućenca save lena. Musaj šukar te mothaven pere pratsava ini te na den informacije numa kana bufljardo publikako interesi odova rodela.

Odoleske buti, anavibe pratsav thaj mothavibe pratsavengo kotarj čekatunibe funkcionerengo manglape te ano majbare šajutne napia ovena dikhavde publikane, numa na ano situacije kana hako thaj natura bućaki rodela mangipe arakhibasko pačavibaski ano napia ano savo pačavibe manginutno ano demokratikano amalipe sebepi arakhibe publikako interesi.

Putaribe sar etikako principi sebepi odova rodela „putardo“ funkcioneri, trumalo vaš medije, publikane thaj arakhibaske dženenge manuškane hakajengo. Ato-ska, akava principi rodela te ini pratsava thaj mothovdipa pratsavake funkcionerengo thaj publikako administratori ovena sar asavki trumale publikane.

Soske, odova sito jekhutni forma sar o dizutne šaj te dikhen čačuni „hačaribe“ kotar funkcioneri jase publikako administratori thaj oleski buti ano „publikako interesi“. Adjahar, o „publikako interesi“ kas publikako funkcioneri arakhi thaj prezentu-inela sito *conditio sine qua non* etikana standardesko „putaribe“.

Bipačavibe akava principi putari šajipe bute bilaće istemalkeriba. Korupcija sito kotar jekh andro avrijalutne manifestacije phagipe sar juridikako adjahar ini etikako principi „putaribasko“.

Principi „putaribasko“ nane „apsolutno“. Olestar šaj te oven cidime ini disave buća. Asavke cidime buća musaj te oven sebepi „puuč“ publikane interesia. Numa o savko publikako interesi thaj savko mothovdipe musaj disar te kerenpe „dikhime“. Jase opipe ov, asavki „cidimi buti“ ka istemalkeri bidjevaptune publikane funkcionereske sar fundo vaš phagipe standardi „putaribe“.

Te sine pale iranmen an semnibe arahibaske dženoske manuškane hakajengo ano demokratikano amalipe, odova arakhbiasko dženo savo majbut sikavi ano phagipe sar juridikako adjahar ini etičko standari „putaribe“.

Arakhibaske džene manušíkane hakajengo odoleske ini dur musaj te insistirinen dži ko agor te pulbikako funkcioneri, kana odova šaj, mothavi sebepia vaš anavibe pere pratsava, te piri buti kerel „tromalo“ sarinenge thaj arakhi relevantne informacije kotar plji buti publikane.

PUTARIBE

MISALI nu. 1

Dizjako servisi thaj urbanistikani mafija

Veke but berša ano Beogradi si „egzistirimo“ gndipe ko dizutne, kaj e dizea Beogardi „thagarela“ lačaribaski mafija. Subjektivno hačaribe ko dizutne sito kaj savki situacija but semno anavenva dizjake thaj komunake administratoria, save maškar bitransparentne procedure thaj istemalkeriba „putariba“ ano aver-aver kanunia jase ano vakeriba e investitorenca godja phagena kanuni, so dela olenge šajipe ini baro materijalno istemalkeribe. Dizakočekatuno Beogradesko Dragan Djilas ko mašar juni 2009. beršeste, rodindja kotar prezidentia 17 beogradeske komune te vaš 30 dive dena raporti kotar lačaribe sa objektia dži 800 kvadratno metria ani teritoria olenge komunake, sar ini fundone informacije kotar legalizacija objektengo, raportia bučake komunake inspekcijengo thaj ano jekha-jekh vakhti ini mothavdja došalipaske ljila opipe bingdipaske investitoria.

Sebepi akava, dizakočekatuno phendja:“ Lafia kotar biistemalkeribe ano urbanizmi thaj lačaribe ulo doborom baro kaj Diz musaj šukar te dikhljarel odova problemi. Na sinum pobut gatisardo te šunav davije dizutnengo save siolen eroibe kaj disavo baro kher, pedo plani štar, vazdindja ehta katia jase kotar objektia registruime sar garaže ano save šaj te avelpe numa padobraneana.

Ano sa komune akava nilaj ka la zorali akcija sar mi savke lačariba činava, sar so poangle nekobor masek phandljam prekalo deš biarakhavde lačaribaske thana thaj opipe djevaptune vazdindjam došalipasko ljil.

Ov kotar prezidentia komunake rodindja te ačhaven gendia odolestar kobor drom ano procesi lačaribasko dizjaki inspekcija kontrolišindja buča ano objektia ini jase mi on kerenape ano rami e aktea thaj projektea. Ano raporti musaj te arakhipe ini gendja kotar kobor objektia isli prekalo 800 kvadratno metria.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PUTARIBE Legarutne publikane funkciengo sito djevaptune vaš pere pratsava thaj buća e publi- kane thaj musaj te oven pedi sakoja kontrola sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PUTARIBE

MISALI nu. 2.

Raštrako garavibe thaj procesi Miladin Kovačević

Publika Srbijaki 19. februarea 2009. beršeste pendjardi kaj Thgarutni čivdja etiketa „raštrako garavibe“ ani informacija savi ka pokinel milion dolarja sar mi garavipe problemi maškar KAR thaj Srbia kerdo bikanuneski buti raštrake organja Srbijake savea sine pedo šajipe opipejuridiako mukulje teritorija KAR Miladin Kovačevićeske, savo sito davijutno kaj nakhlo berš, čerdja phare trupeske čalavdipa jekhe amerikane studenteske.

Čhivibe etiketa raštrako garavibe pedo akala „informacije“ Thagarutni Repblika Srbijaki, a anglo sa Ministribe avrijalutne bukenge thaj Ministribe juridikako, phare phaglje standardia kaj buti legardutnengo raštrake funkcionerengo ovela putardo sar ini rodipe te akava, ano sa pratsava, delape raporti e publikane. Adjahar e phagipa standardjengo publikana dživdipaske, khelavdo pačavipe dizutnengo ano legalipe savka bučake. Pana „vizita“ inspektorieski kotar Direkcija kriminalistikana policija e thanest diveske lileske „Borba“ 20. februarea 2009, beršeste, sebepi mothovdipe publikane kotar šėja save siton bilafi kotar publikako interesi, pačavibe dizutnengo thaj šajipe ini mangipe putaribe (bi) djevaptune legardutne publikane funkcijengo, but uškvavdo.

Verefikuiba djevabipaski sa legardutnengo publikana funkcijengo anglo sa ano Ministribe avrijalutne bukjengo save dendje šajipe opipejuridikako mukljibe teritorija KAR kotar Miladin Kovačević, sito pedi škodra garavibaske milionsko jekhipa raštraka Srbia thaj famila uškvavde dženosko. Škodra savi ulji sebepi bikanunesko čeribe dženosko thagarutnako sebepi „ažutipe“ dženoske savo sito davijutno kaj kerdja phari došalipaski buti, bisterdjape deviba lovengo kotar dineske džene. Odolea ani srbikani publika pana pozorale kerdja pačavibe kaj thgarutni bidjevaptuni. „Arakhibe“ vaš savki buti Thaarutni kerela pedo čhivie etiketa „raštrako garavibe“.

Etiketa bipačavibaski, jase „raštrako garavibe“ čhivdjape ano procesi Kovačević pedi rekomandacija Ministribe avrijalutne bučengo. Ministgri avrijalutne bučenge Vuk Jeremić, sebepi odva, vaš publikako servisi RTS maškar sa mothavdja kaj ka kerel sa te o problemi ano procesi Kovačević agorisinipe ano rami e kanunea, a dži tedani o procesi, sebepi posigato agorisibe, ka ačhol pedi etiketa raštrako garavibe. Raštrako sekretari Ministribe juridikako Slobodan Homen, kotar aver rig phendja kaj kotar savko pratsav Thagarutni našti te vakari, sebepi etiketa garavibaski. Homen atoska phendja kaj na ka delpa love dži kaj ano došalipasko procesi na verefikuine nape kasko sito došalipe. A procesi opipe Kovačević nane agorisardo ni ano KAR, ni ani Srbia. Homen atoska mothavdja kaj Srbia phaglja Bečko konvencija kana amaro konzuli thaj vicekonzuli dendje drumesko ljil Kovačevićeske thaj kaj odova sito olengo djevapibe.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PUTARIBE Legarutne publikane funkciengo sito djevaptune vaš pere pratsava thaj buća e publi- kane thaj musaj te oven pedi sakoja kontrola sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PUTARIBE

MISALI nu. 3.

Thagarutni e funkcionerenge bikindja 288 apartmania telo moli

Ministria, senatoria, direktoria publikane firmengo tha avera rastrake administratoria jekhutne ani Srbia siolen privilegije te telo but šukar forme, e rokea pokinbaske pedo 20 berš, činena rastrake apartmania. Numa ano palune duj berša 288 rastrake apartmania, save siton činde e dizuntnege lovenca Srbiake, nakhlja ano privatna vasta a te publika odolesta nane informišimi, numa ano disave afere sar okola e nakhle direktorea „Železnice Srbije“ saveske rastraki firma ano bilačo biznis čindja lukzuzno apartmani ano Beogradi.

Pedo fundo ačimosko kotar reslibe stambena mangipa alosardutnengo, anavde thaj butikerdutnengo, kotar avgusti 2007. beršeste Republikaki direkcija vaš mangin kerdja 288 kontraktia kotar činibebikinibe rastrake apartmania savengo baripe siton kotar 24 dži 107 kvadratia, bešela ano djevapi direktoresko akala direkciako Bratislav Pejковиćesko jekhe diveske lileske ano leibe juli. Molipe pedo savo siton bikime akala apartmania sine kotar 12.000 dži ko 69.000 dinaria ko kvadrati. Apartmania sine bikime ani bufljardi Srbia, a čindjepe pedo fundo vakerdo akti thaj kontrakti kotar činibe apartmania save o džene save činena olen anglo sa kerdje e disave kotar ministriba jase rastrake organia. Kotar savki tikni informacija savo jekh divesko ljil lelja palo masekdive insistirimi ki Direkcija vaš mangin te ikalji gendia kotar biknibe rastrake apartmania, ikljola kaj o apartmania bikimi ini vaš 130 evria pedo kvadrati, e šajipa pokiniba pedo 20 berš.

Ano djevapi pedo pučibe pedo savo molipe bikime rastrake apartmania, direktori Republikane direkcijako vaš mangin sito dendja djevapi vaš divesko ljil: „Činibaskobikimibasko molipe apartmengo vaš savo kerdje kontrakti kotar činibe, pedo dikhiba kotar marketesko molipe e apartmanesko savo ano sakova konkretikano procesi verefikuindja čekatuno dinesko organi ano rami e aktea, sine kotar 12.000 dži ko 69.000 dinaria vaš kvadrati“. „Baripe apartmanengo vaš save Direkcija phandlja kontrakti kotar biknibe sito paše kotar 24 dži 107 kvadratia“. Pedo dikhibe kaj o direktori na dendja djevapi kana, kobor baro thaj kaste bikimo apartmani šaj te anavipe konkluzia kaj, te sine apartmania bikindjepe 2007. beršeste kana Direkcija agorisindja anglune bikime kontraktia ini kana o kurs evrosko sine rekordno teluno, kvadrati apartmengo pokimo kotar 157 dži ko 507 evria, soj but telo marketesko molipe apartmengo pedo save akharenape rastrake organia save bikidnje apartmania.

Premijeri Mirko Cvetković ko agor nakhle beršeste rodindja kotar Direkcija vaš mangin gendia kotar rastrake thaj administrativne apartmania save isiljen rastrake organia, sar ini olengo statusi, kaske bikindje, kaske thaj vaš kobor love delape pedi renta, jasem mi rndono pokinenea ini dur. Te mi ovoa ko drum korupcijake, savi ano programi premijereski e Cvetkovićeski čivdi maškar prioriteta savenca manglape te marelpe Thgarutni, manginutno sito te sa akala gendia ovela tromale publikane.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PUTARIBE Legarutne publikane funkciengo sito djevaptune vaš pere pratsava thaj buća e publi- kane thaj musaj te oven pedi sakoja kontrola sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PUTARIBE

MISALI nu. 4.

Mrka e Tomičeske asfaltirindja bijando gav!

Lideri SNS-a Tomislav Nikolić e ministrea Milutin Mrkonjićea thaj majuče funkcionerenca SPS festuincja asfaltiribe maškar oleski Bajčetina, ano maškar juli 2009. beršeste. Uzo čhaja ano thamutne šeja, maro, lon thaj muzika, Nikolić činavdja lolji thav thaj muklja ani buti drom maškar Gledička planine, save arakhenape ano drom Koridori 10.

Uzo Nikolić thaj Mrkonjić sine ini funkcioneria SPS-eske Dušan Bajatović thaj Branko Ružić, sekretari Parlamentesko Veljko Odalović, numa ini džene DS-eske thaj „themutno blok“. Putariba drom, Nikolić phendja kaj akava...“baro dive vaš šuma-dijsko regioni, savenda sebepi bilače forme našlje but terne“. Nikolić sebepi putaribe drom man-glja sa dizutnenge kotar Bajčeti-na (ano savo dživdinena 25 khera

prekalo mothovdipa žurnalistengo jekhe diveske lilesko ano savi reportaža ikaldi) te sastipnja istemalkeren drom, te vozinen poloko thaj te na haminenpe. Palo bahtakardo vakeribe kherutnesko Tomislav Nikolićesko, oficijalne džene cidindjepe teli bari cahra, savo sine čhivdo ani maškar trafika dromeski savo legari dži ko čer lideresko SNS (kase o asfalti alo dži ko čer), kaj lelape sasutno festuiba vaš sa bajčetancia thaj avera dostia.

Nikolić thaj Mrkonjić doborom ule paše kaj o ministri ano jekh momenti lelja ko kholjin anglune themutne Srbijake. Sine ini gilaviba, asajbe. Festuiba, na nakhlja bi bilače lafia jase mi teli cehra isi pobuter modre jase parne balonia thaj soske na di-čonape lolje. Borislav Bursać, prezidento PK Knić, kaske pherela Bajčetina, phenela kaj na džanela kobor love sine drom savo Nikolić putardja. Sa kerdja ministribe vaš infrakstrutura, asfaltirimo paše pandj kilometria dromeske save phanela gava Adžine livade, Bajčetina thaj Gledić. Lafi sito kotar šužo umal, kaj dži ko lačaribe drom phuv khonik na kamlja te činel. Akana situacija aver, phendja Bursać.

Publikane numa, ačhilo bipendjar-do jase mi drom afaltirimo odoleske soske pedo plani lačaribasko Koridori 10 jase numa soske Bajčetina bijando gav lideresko SNS Tomislav Nikolić.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PUTARIBE Legarutne publikane funkciengo sito djevaptune vaš pere pratsava thaj buća e publi- kane thaj musaj te oven pedi sakoja kontrola sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PAČAVIBE

Pačavibe (čačiḗpe) sito pana jekh kotar eḗta fundone standardia publikana dživ-dipaske.

Legardutne publikana funkcijata siolen manglipe te mothaven sakova elementi privatna interesese uzo čeribe publikaki funkcija thaj te len bažakia vaš reslibe šajutno mareba interesi adjahar so anglo sa ka arakhen publikako interesi. Pačavibe thaj čačiḗpe musaj te oven fundo vaš olengi publikaki buti.

Segmenti akale etikane standardesko sito ini juridikako. Lafi sito kotar mareba intersi uzo keribe funkcija. Numa, ani praksa ani Srbija mothadjape kana sito lafi kotar „mareba interesi“, srbikano kanunipe sito semno „tiknjari“ akava. But bare afere save maškar avera arakhlje arakhibaske džene manušikane hakajenge siton phandle e „mareba interesea“ save semno bufljardo legalno (juridikako) rami.

Odolese, kana juridika našt te del djevapi pedo rodipe mangipasko thaj vakhtesko, pale iranamen ani etika thaj etičko standardi pačavibe (čačiḗpe).

Dikhibe etički, kotor standardengo savo akhara „pačavibe“ a savo ano nekobor napia sito ini pedo mareba interesi šaj te mothava sar obligacija funkcionerengi te vakeri sakova privatno, partijako thaj aver avrijalutno materijalno thaj bimaterijalno interesi kana kerelape publikaki funkcija numa ini obligacija te lel djevaptune napia vaš našibe kotar šajutno cidipe veke mariba interesi.

Ano bufljaripe, pačavibe astari obliḗgacija publikane funkcioneresko te ano varresavi situacija, ano rami ini alosaribe, vačeri e publikane čačiḗpe, bidikhibe pedo kosekvenca.

Adjahar, ano vakhti alosaribaski kampanja, funkcioeri organesko publikana thagaripaske sito pedi obligacija te vaš avazia alosardutnengo marelape numa pere programea thaj argumentacija. Atoska, asavko dženo našti te ljel avazia alosardutnengo mariba muj averengo, hovaviba thaj čungaripa jase istemalkeriba pedozoralipe jase daravibe, jase biistemalkeriba funkcija savi kerela jase deviba zoralo lafi vaš devibe thaj opipedevibe.

Pačavibe dikhljarela, ano etikako ḗndipe, ini čačiḗpe procesi ano publikako dživ-dipe. Pobut keribe funkcionerengo ano angluno dikhibe siton „čačune“, numa „suštinsko“, nane soske istemalkeripe sebepi lačaribe olengo „imidž“ ani publika, so ano sakova procesi nane moralno thaj nane ano rami e akale standardenca.

PAČAVIBE

MISALI nu. 1 „Pherdipe“ ano Kher Themutno parlamenti

Palo pobut berša, 1. aprilea 2009. beršeste, nakhlo kher Ekipaska parlamentesko ano Beogradi, akana sito Kher Themutna parlamenteski Republika Srbijaki. Numa, veke ano Angluno bešipe ani nevi Sala Thamutna parlamenteski Srbiaki, bešipe sine činavdo palo numa 40 minutia bučaki soske radikalai, save prezidento Slavica Djukić-Dejanović cidindja kotar bešipe, na khamlje te meken sala. Sine došale 15 senatoria odola partijake soske na khamlje te mukhen than savea e pratsava Administrativno šerutnipe sine rezervišimo vaš senatoria LDP-esko.

Kaj ko ka bešel ani nevi Parlamenteski Sala mothavdo ano poangle adikardo bešipe Administrativno šerutnipasko ano savi sine džene sa parlamentarna bešipaske. Numa, ano bešipe Parlamentesko, senatoria SRS reslje poangle ani sala thaj bešlje ano thana LDP-eske. Senatoria LDP-eske na manglje te keren diskusia e radikalenca, thaj bešlje ano thana rezervišime vaš DSS. Ni senatoria DSS na khamlje te diskutui-nen e kolegenca kotar LDP, thaj bešlje ano thana rezervišime vaš Thagarutni.

Kaj ko ka bešel ani nevi sala „but semno“ ini sebepi fakti kaj senatoria na ikljona vaš vakeribasko than ze vačerena kotar po than, kana o prezidento mekela o mikro-foni.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PAČAVIBE Legarutne publikana funkcijata siolen obligacija te mothaven sakova privatno intereski savo isilje relacija e olenge publikana buča thaj te ljel badžakia vaš agorisibe konfliktia save avena ano forme save arakhena publikako interesi.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PAČAVIBE

MISALI nu. 2

Direktori Peconijeske firmake sine ano Parlamenti

Direktori kompanijako „Monus“ Dejan Stanković, palo savo bešela Predrag Ranković Peconi, dikhimo ano Parlamenti Srbiako ano vakhti kana sito alosardo amandmani kotar akcize savo sine šukar e produktenge kherutne cigarengo, lelja informacija žurnalisti jekhe diveske lileske. Žurnalisti khamlje te avel dži ko Stanković, numa na sine djevapi. Ano jekha jekh vakhti, ano Parlamenti Srbia, pedo rodipe žurnalistesko te denpe olenge informacije kotar manuša save odola divende vizitindje Parlamenti, dendjape djevapi kaj informacije ka denpe ano kanunesko roki kotar 15 dive ini kaj vaš korkori publika kotar baro semnibe sine te informacija lelape sigate, soske „publika siola hako te džanel“ ko sa khuvela ano Parlamenti Srbijako.

Te sine o Kanuni kotar akcize prmimo te mi kompanija „Monus“ Predrag Rankovićeski Peconi lelja pošužo pašljoibe ano marketi cigaretengo verefikuindja vaš jekh TV stanica thaj šefi senatoreng grupake G17 plus Suzana Grubješić. Oj mothavdja kaj biposredno anglo alosaribe vaš odova kanuni, jekh kotar direktori Peconijeske kompanijake sito dikhimo sar vizitini disave senatorenge klubia ano Parlamenti.

Senatoria opozicijake, LSV thaj SVM, save dendje dumo vaš amandmani, ini dur verefikuinena kaj odova kerdje kotar socijalne sebestia „sar mi čorole kotor ama-

lipasko sinelje so te tharel“, so sar šajipe na cidela ano sasutnipe ni šefi senatoreske grupake ZES Nada Kolundžija.

Socijalistia poangle fuljindje verefikuiba kaj olengi partia finansirini Peconi thaj, sar mothavdja Ivica Dačić, odole amandmanea na khamlje te favorizuienen „Invej“. Kontra

e lideresta pere partijake, Branko Ružić, savo ano anav socijalistengo ini dendja odova amandmani, na sine adjahar konkretno. Ov phendja: „Gndinava kaj nane semno sine mi odova jase na. But avile, na dikhava so nane šukar ini te avilo“..., uzo so fuljindja dur komentari dži kaj thagarutni komisija na dikhljarela socijalno thaj ekonomikano vaš odova amandmani SPS“. Pedo pučibe jase mi šukar te džene bare kompanijake lobirinenena ano Parlamenti, Ružić phendja kaj nanelje gendia dži kaj sine odova.

Nada Kolundžija, senatorenge grupake ZES, phenela kaj nane informacije pedo kasko akharibe avile džanutne „Monus-eske“ ano Parlamenti. Kana sito lafi kotar socijalistia, Kolundžija phenela kaj odova putari duj pučiba. Angluno, sar šaj te ovel te sine Thagarutni Srbia jekhutno lelja tekti kanuntesko, džanutne thagaripaska koalicijake kerena kontra odova kanuni. A dujto, jase mi sine ano šajipe bilačo dikhljaribe kana amandmania nane pedi obligacija te oven diskutabilna korkori pesta. On, čače, dena mukljipa okolenge save produktuinena cigare e tikna molipa, numa odova šaj te ovel sar zoralo lafi te sine amandmani dendo sebepi te na vazendpe cigare e tikne molipa sar mi na činavenpe čorolenge te pijen cigare, andja konkluzia Kolundžija.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PAČAVIBE Legarutne publikana funkcijata siolen obligacija te mothaven sakova privatno intereski savo isilje relacija e olenge publikana buća thaj te ljel badžakia vaš agorisibe konfliktia save avena ano forme save arakhena publikako interesi.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PAČAVIBE

MISALI nu. 3. Krkobabić terno – garavi mangin

Republikano šerutnipe vaš reslibe kotar mareba interesi dendja rekomandacija javerutne dizakečekatuneske Beogradeske Milan Krkobabićeske te del mukljipe pedi odoja funkcija, soske na dendja raporti kotar piri mangin thaj masekeske love. Krkobabić idž na khamlja te del komentari soske na dendja raporti, sar ini jase mi ka pačavi rekomandacija Republikana šerutnipaski.

Šerutnipe ano bešipe savi adikerdjape ano maškaribe juni, vakerdja napia publikana ikalibaske rekomandacia te del mukljibe sebepi bidevibe raporti kotar mangin thaj masekeske love Krkobabićeske, šerutnipaske Parlamenteske komunake Grocka Vladan Zarićeske thaj šerutneske Parlamenteske Savski Venac Nebojša Rašeteske. Sebepi kumulacija funkcijaki Šerutnipe lelja proceski opipe Dizako šerutnipe dizaki Beogradi Goran Krcelević, savo uzo akaja funkcija kerela ini sar prezidento Direkcijake šerutnipaske Agengijake vaš draba thaj medicinsko šėja.

Sebepi kaj o Krkobabić na kerdja pedi rekomandacija, ano agor juni, Republikako šerutnipe vaš reslibe mariba interesi anavdja napi publiakaka ikaljibaske rekomandacija javerutne dizakečekatuneske Beogradesko te del mukljipe pedi akaja funkcija. Sebepi vaš odova sito so Krkobabić, ni palo nadur mothovdipe, na dendja raporti kotar piri mangin, masekeske love thaj funkcije save kerela. Pratsav Republikana šerutnipasko sito ikaldi ini ano „Službeno glasnik“, ano savo sito mothavdo kaj o Krkobabić kerdja opipe akti Kanunenso kotar činadipe mareba interesi uzo keribe publikane funkcije, thaj kaj na pherdja peri obligacija.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PAČAVIBE Legarutne publikana funkcijata siolen obligacija te mothaven sakova privatno intereski savo isilje relacija e olenge publikana buća thaj te ljel badžakia vaš agorisibe konfliktia save avena ano forme save arakhena publikako interesi.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PAČAVIBE

MISALI nu. 4.

Akošibe Nikolićesko thaj Šutanovićesko sebepi importi bandukia

Ano leibe juni, bešipe Themutna parlamentesko ano save dženutne Thagarut-nake dendje djevapi pedo senatorenge pučiba sine semnimi vakeriba maškaro šefi senatorenga grupako „Anglal Srbio“ Tomislav Nikolićeski thaj ministre arakhibasko Dragan Šutanovićeski odolesta ko arakhi kaske interesia.

Nikolić mothavdja kaj Šutanovac arakhi interese firmake „Jugoimport SDPR“ thaj kaj sebepi odova „rumindja majhari duj privatna eksportia bandukenca“. Šutanovac ano odova dendja djevapi, kaj ano sasutnipe normalno kaj ov sar ministri arakhi interesia publikana firmake, a na privatna firme, thaj kaj o Nikolić arakhi interesia lobiengo save finansirinena ole te bi kerela atako pedo ov.

Pedo mothavdipe Ministresko, Tomislav Nikolić phendja kaj o Ministri mangla-pe te ovel seriozno ano publikako ikljistibe. Ni Ministri Šutanovac na ačhilo bizo lafi thaj phendja: „Nasinum arogantno, numa odova šaj Nikolićeske dikhelape sar arogantno soske oleskri godi nane tehno“.

Bufljrada publikane ačilo bivakerdo, jase mi solduj džene sinelen disave privatne interesia ano eskort-importne buća save adikarenape ano marketi bandukenca, ini jase mi lelje badžakia vaš reslibe asavke konfliktia sar mi arakhena publikako interesi.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PAČAVIBE Legarutne publikana funkcijata siolen obligacija te mothaven sakova privatno intereski savo isilje relacija e olenge publikana buća thaj te ljel badžakia vaš agorisibe konfliktia save avena ano forme save arakhena publikako interesi.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PERSONALNO MISAL

Paluno eftato etičko principi sito keribe personalne misalea. Personalno misal sito funo juridikake, pačavibaske, bistrasno, putardo thaj djevaptuna bućako publikana funkcionerengo savo pere personalne pačavibe standardia publikana dživdipaske direktono „plederini“ ini pedo avera dženutne te adjahar jase popaše kerena. Prekalo odova, soj poučo funkcioneri organesko publikana thagaripasko, keribe personalne misalea siole pobaro semnibe vaš bufljardo roto „potelal“ funkcionerengo thaj avera legardutne publikana funkcijengo ano rami ini publikane administratoria.

Legardutne publikana funkcija manglape te lačaren thaj te den dumo vaš akala principia pere personalne misalea thaj buća.

Odova sito, funkcioneri organengo publikana thagarutnake sito odova savo dela misal etikana keriba averenge funkcionerenge thaj publikana administratorenge. Sebepi odova funkcioneri, ano plo mandati sito ani obligacija te ini ano keribe publikani funkcija, numa ini ano privatno dživdi, kerela sa te na peravi plo imidž funkcia-ki savi kerela. Asavko keribe direktno adžukaripe ini maškar relacije e avera „telune“ legardutnenca publikana funkcija, anglo sa publikana administratorenge.

Sebepi odova, ano relacije e publikana administratorenca, funkcioneri organesko publikana thagarutnako manglape te kerel e barikaniba thaj pačaviba. Keribe personalne misalea „putari“ ini obligacija funkcionereski te arakhi „telune“ legardutne publikana funkcija, save pere keriba sar ano keribe servisi adjahar ini ano privatno dživdi teljarena imidž organengo ano savo asavko dženo ani buti.

Keriba personalne misalea legardutne publikana funkcijata, dikhljarela ini te legardutne publikana funkcijata, ano relacije e dizutnenca ovena korektna, šukar, čačune, pačavne, objektivna thaj bistrasna, sikaviba interesuibe thaj adžićeribe vaš olenge problemia, a ano relacije e avera funkcionerenca thaj administratorenca, personalne mariba thaj animozitetia našti te oven pedi influenza pačavibaski ano majharno vakhtesko roki nakhavde.

PERSONALNO MISAL

MISALI nu. 1

Phagipe barjaripe e funkcijako ani parlamenteski diskusia

Ano leibe aprili 2009. beršeste ano parlamenti kotar Bahami kanuni kotar politikane partije leopardja tikni polemika maškaru senatoria LDP-eski thaj čekatune ministresko Milan Markovićesko, sebepi bahami kaj vaš formiribe partija, ano than džiakanutne 100, manginutno te kedelpo hramosariba majhari 5.000 dizutne. Senatoria LDP-esk Vesna Pešić dendja nota kaj odova bahami porestriktivno kotar kanuni thaj aktia save ano odova umal sine angle ano vakhti Slobodan Miloševićesko. Diskusia maškaru senatoria thaj ministri savo „arakhlja“ kanunesko bahami ulo ani bari diskusia savi ano jekh momenti eskalirindja ini istemalkeriba ladjutne lafia thaj terminia ini avera hovavne davie.

Ministri Milan Marković thaj themutno senatori Vesna Pešić

Senatorica Pešić ani diskusia phendja: „Amen nane amen avera buća ze te ani akaja kriza prasta te kheda thaj registruina 5.000 hramosariba thaj te pokina 50.000 dinaria sakova hramosaribe. Pešić ini pučlja jase mi odova disavi nevi budžetetski aktivnost savi khamela te čhivelpo partijenge. „Jase mi tu krstimo? Jasi mi tu normalno? Soske me tumen te informišinav kaj isima teritorijalni organizacija, a kaj nana“, pučlja Pešić, mothavdinoj kaj e bahamindime kanunea khuvelape ano fundone dizjake hakaja pedo organizuibe. Oj palo odova, e ministresta Marković rodindja te“ asavko idiotsko kanuni“...cidela.

Ministri Marković reaguiba pedo mothovdipa Pešićeske kaj oj na čerela averipe maškar grupe partijengi thaj politikane partije. „Palo 20 berš e politika tumen na dikhena averipe kotar grupa dizutnengi thaj politikane partije.“ Arakhljum 16 jase 17 kanunia ini akava parlamenti khonik na teljardja ma, a Vesna Pešić kerdja odova, phendja Marković.

Ano agor diskusiako Marković kerdja jertisaripe Pešićeske thaj Koraćeske te sine teljardja olen, a Pešić kerdja jertisaripe te sine olako khrlo sine „šaj hari pobaro soske čače sine čudali“.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PERSONALNO MISAL Legardutne publikane funkcije manglape te barjakaren thaj te keren anglunipe akala principia legaripa thaj personalne misalea.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PERSONALNO MISAL

MISALI nu. 2

Kotar phanibe, numa vakerena kotar korupcija

Prezidento Srbijako thaj lideri demokratengo Boris Tadić ano paluno vakhti sa pobuter thaj sa pozoralje vačeri kotar korupcija ani raštri thaj partije, numa ani praksa na dikhenape rezultatia. Adjahar ano agor maj 2009. beršeste, prezidento Srbijako, ano angluno šerutnipe DS dendja nota kaj „sa partije hor ani korupcija“ ini kaj „khonik nane arakhavdo ni ani jekh partija“. Odova, ano avutne masek dive khonik semno na pmindjape. Sebepi akava Tadićesko vakeribe, prezidento Grupako phuvjengo vaš mareba opipe korupcija (GRECO) Drago Kos phendja kaj mareba opipe korupcija adjahar, ini numa pmiba ano kanunipe bi seriozne pmiba ani praksa sikavi hari.

Ano raportia Evropaka komisijake kotar anglunipe Srbijako ano evropake integracije korupcija sito uče rangirimi sar jekh kotar majsemne problemia save ani Srbija musaj te resenpe. Sebepi phandlo ini vaš čhivibe amari raštri ano bivizako režimi. Sar haniga korupcijake siton identifikuime siton politikane partije sebepi bistranspartiribe thak bikontrolišimo finansiribe thaj publikako činibe, ano savo Srbija prekalo palune dikhljariba biphangle trupeske našalji 400 milionja evrja ko berš. Solduj haniha korupcijake siton phandle ano publikane firme save ičerena partije.

Kana sito lafi kotar publikane činiba prekalo save love kotar publikane finansije ano aver-ave, bikontrolišime droma, GRECO lelja konkretikane eroiba thaj davije kotar Srbija. Atoska, Kos ano mothovdipe jekhe diveske lileske phendja kaj ani Srbija, sa institucije save manglape te marenpe opipe korupcija pedi presia, ini adjahar lelape olengo korkoripe sigate palo leibe šukar rezultatia.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PERSONALNO MISAL Legardutne publikane funkcije manglape te barjakaren thaj te keren anglunipe akala principia legaripa thaj personalne misalea.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PERSONALNO MISAL

MISALI nu. 3

Poloke te khuve ċireċi ze te khere politika

Ministri vaš buti thaj socijalni politika Srbijaki Rasim Ljajić mothavdja avdive kaj olesko ministribe, ano maškaribe e ministribenca ekonomijake thaj thanesko planiribe, gatisari Strategija amalipako djevaptune bućake.

Leiba kotor ani volonterski akcija „Amaro Beogradi“, ani Fundoni skola vaš korore ċhave thaj save hari dikhena, Ljajić phendja kaj avdive ano pobuter lokacije paše 250 volonteria ka promovišinene djevapibe kompanijake.

„Kera ano projektia arakhibe naturako, anglunipe hakaja thaj pašljoibe ċhavorenge thaj laċaribe pašljoibe e phurenge“, phendja Ljajić kana ani skola ažitindja te khuvel ċireċi jekh kotar duvaria. Ljajić phendja kaj akava oleske nane angluno drom kaj khuvela ċireċi ini kaj odova but poloke jase te kerelpe e politika.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PERSONALNO MISAL Legardutne publikane funkcije manglape te barjakaren thaj te keren anglunipe akala principia legaripa thaj personalne misalea.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PERSONALNO MISAL

MISALI nu. 4

Senatoria gndinena kaj tane „akteria“

Ano agor januraresko, „tenis“ trumindja bešipe Themutna bešipaske. Turniri ano Melburn, kaske hakaja čindja publikako servisi, RTS, sar ini legaripe rukometi thaj Svetosavsko parlamenti, anavdja dži činavibe bešipasko Themutna parlamentesko. Sar RTS sinela „aver buti“, ni senatoria ano Parlamenti Srbiako na khamlje te čeren bi direktno parlamentesko legaripe. Pedo pučibe žurnalistengo sar mi thagarutno bariše muklja te Parlamenti čerela horno sebepi legaripe sportia, prezidetno bešipasko parlamentesko Gordana Čomić numa teljardja pike, dži kaj pedo dikhime biinteresuibe senatorengo te keren bi direktno legaripe jekhutno opipe sine senatoria LDP-eske.

Numa, našti te phenelpa kaj ano odova harno vakhti, kotar 12 dži ko 15.20 sahati, seriozno kerdjape soske senatoria na čerdje diskusia pedo divesko niči, ze bešipe pedo ko džanela savo drom nakhlja ano vakeriba maškar SRS thaj SNS, kaj o radikaliala khuvdje telo pre thaj astalia, thaj kerdje bari galama kana mi ano vakeribasko than avilo šefi senatorenga grupako „Napred, Srbijo“ Tomislav Nikolić.

Sar mi dizutne Srbijake na mi ačona „činavde“ legaripe asavke scene, prezidiumsko Čomić mothavdja kaj parlamenti ni aver dive na ka lel buti rndono ano 10.00 sahati, soske veće leibe bešipasko trumimo vać 13. sahati. Čomić odoleske mothavdja kaj direktno televizijako legaripe bešipasko avdive ka adikarelppe dži 20 sahati.

Ano konsultacije save legardja Čomić e senatorenge grupenca, bahamindjape te bešipe lunjdaripe, numa te legaripe ovela podocna emituimo, so na lelape. Ano lundjaripe bešipasko, sebepi bipačavie institucijako, prezidiumi idž pale anavdja nekobor zorale lafia radikalenge soske na dendje šajipe diskusiake pedo divesko rndo kotar alosaribe sajekh delegaiacije ano maškartehmutne parlamentarne institucije, ze akhardjepe pedo kerduetni pustik thaj khuvde kundrenca jase e pisavnenca ko astali kana vaš vakeribasko than ikljilo dajekh kotar themutne.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PERSONALNO MISAL Legardutne publikane funkcije manglape te barjakaren thaj te keren anglunipe akala principia legaripa thaj personalne misalea.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PERSONALNO MISAL

MISALI nu. 5

Republikani alosaribaski komisija thaj mareba interesi

Ano februari 2009. beršeste, pačavibe publikako ano demokratikane institucije seriozno khelavdjape putariba kaj isi mareba interesi baripa realosardutne dženutne Republikana alosaribaska komisijake pedo pana sine influencia ikaljibe učipe masekeske lovengo dženengo Republikana alosaribaska komisijake. Dikhiba odova semnibe akala institucijako vaš demokratija sar ini kaj dijekh dženosta alosaribaska komisjata legardutne majuče juridikana funkcijata, akav procesi sikavi misal pharo phagipe standardia pačavibaske, num ini avera vakerde standardia publikana dživdipaske.

Prekalo raportia kherutne medijengo, dženutne Republikana alosaribaska komisijake savenda, kontra Kanunesta, kotar činadipe mariba interesi uzo keribe publikana funkcije, baripa legardutne duj funkciake, korkori peste barardje dikhime thodinia vaš buti. Medije ikaldje kaj kotar 60.770 dinaria, e bonusea, peste pokinindje ini dži ko 700.000 dinaria ko masek thaj kaj vakerdje po deš bešipa ko dive sar mi šaj te pokinen milionja.

Atoska, vaš disave dženutne RAK alosarde sine pašutne familije thaj roma-romnja senatorenge (romni themutne senatoreske Zoran Krasićeske thaj phen themuna senatorake Vjerica Radeta).

Krisutno Uče krisesko Srbijako, Sonja Brkić thaj ministarka juridikake Snežana Malović, opipe rodipe save rodela standardia publikana dživdipaske, te keren personalne misalea, ano duj mandatia, maškar egzistiribe mariba interesi, phaglja kanuni.

Krisutni Brkić neko bor drom ano publikako mothovdipe dendja demanti kaj oj nane ano mariba interesi. Ano agor, teli presia publikaki, dendja mukljipe. Ministri juridikako Snežana Malović atoska dendja mukljibe. Epilog pana jekh srbikani afera ano save disave džene hor pherdje djepia e lovenca sa dizutnengo akala raštrake kaj numa ministri juridikako Snežana Malović, uzo mukljipe, irandja duj milionja dinaria dži kaj avera, kaj disave lelje ini pobuter olatar, dikhljardje kaj mukljipa čhivdje punkto pedo „rikovsko paramizi“, thaj kaj šaj te lundjaren te keren aver buti save, te dikhe atoska pokinena dizunte akala raštrake.

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PERSONALNO MISAL Legardutne publikane funkcije manglape te barjakaren thaj te keren anglunipe akala principia legaripa thaj personalne misalea.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

PODRŠKA RAZVOJU NEPROFITNIH STRUKTURA

Trito kotor

Rodipe:

**Zorjakaripe kapacitetia lokalna
arakhibaske dženengo manuškane
hakajengo thaj anavibe standardia
publikana dživdipaske ani Srbija**

Rodipe: Zorjakaribe kapacitetia lokalna arakhibaske dženengo manuškane hakajengo thaj anavibe standardia publikana dživdipaske ani Srbija

Komiteti advokatengo vaš manuškane hakaja – YUKOM, uzo devibe dumo Delegacijako Evropaka komisijako vaš Republika Srbija, realizuini projekti Zorjakaribe kapacitetia lokalna arakhibaska dženengo manuškane hakajengo thaj anavibe standardia publikana dživdipaske ani Srbia.

Fundono reso projektesko sito ažutipe organizacijenge civilno amalipaske save kerena buti e problemenca save perena ano bufljardo umal arakhibe manuškane hakaja thaj devibe šajipe pluralizmeske organizacijenge civilno amalipaske ano regije Srbijake. Atoska, reso projektesko sito ini te barjakerenpe kapacitetia neve lokalna bithagarutne organizacijengo save mi kerena buti e arakhiba manuškane hakaja, a te egzistirime zorjakarenpe vaš suksesuno legaripe rola ano mareba vaš šukar pačavibe manuškane hakaja thaj standardia publikana dživdipaske maškar anavibe egzistențialno mehanizmi dikhlaribasko thaj kontrola.

Ano rami akale projektesko ProConcepti, sar partnersko organizacija, legardja rodipe maškaru organizacije civilno amalipasko ani Srbia, e resoa te verefikuini ini mangipa organizacijengo amalipasko save mi ovena ani avutni faza projekteski.

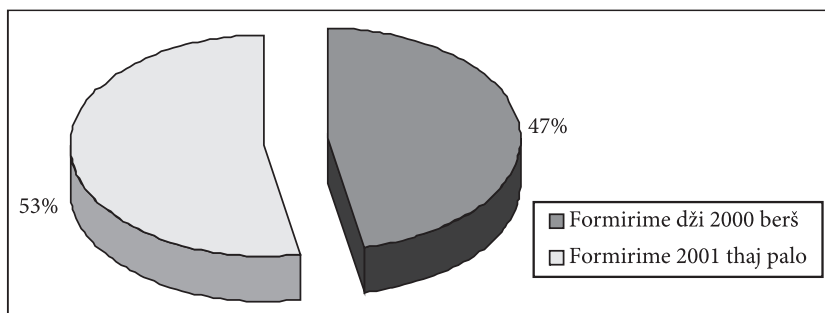
ARAKHIBA RODIPASKE

Rodipe kerdjape ano vakhti maj 2009. vaš mangipe projekti Zorjakaribe kapacitetia arakhibaske dženengo manuškane hakajengo thaj anavibe standardia publikana dživdipaske ani Srbija savo realizuini Komiteti advokatengo vaš manuškane hakaja – YUKOM, uzo devibe dumo Delegacijako Evropaka komisijake vaš Republika Srbija.

Akharibe te len kotor ano rodipe sito dendo BTO prekalo interneti direktno ano paše 160 e-mail adrese, ikaljiba ano web sajti resursia organizacijake (CRNPS) thaj prekalo mailing lista dizjaka Agencijake vaš maškaribe e BTO. Akharibaske akharedjepe 57 organizacije odolenda 24 organizacije na ano sasutnipe pherdje pučiba (prekalo 1/3 djevapia) a 15 kompletirindja pučibe. Pučibe sine ano šajipe te pherelpe ano „online“ forma sar ini word dokument savo pedo rodipe distribuirimo organizacijenge. Pede dikhiba ano gendo bičalde pučiba thaj pedo gendo organizacijengo save akhardjepe šaj te vakera ini kotar „hari korespodento“ kapaciteti BTO sar ini kotar bizoralo solidaripe kana siton ano pučibe rodipa semna vaš mapiribe problemi thaj dikhlaribe arakhibe reso. Sar pedo aloaribe organizacije na sine influenza vaš adjahar gendo šaj te dikhlaripe sar šukar thaj kotar leline informacije šaj te ikaljenpe tendencije save šaj te sikaven pedo disavo kanunipe ani buti organiazacijengo save save keren buti kotar arakhibe manuškane hakaja.

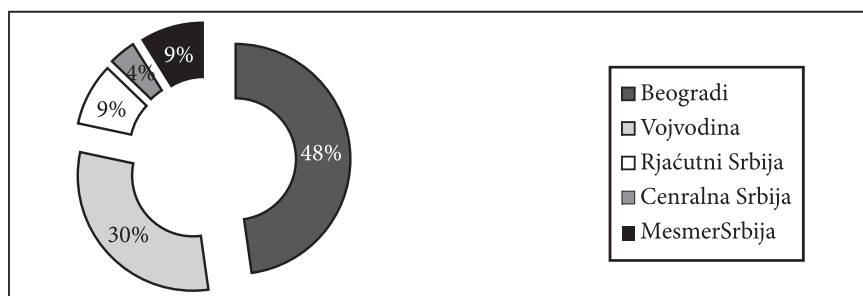
Ekvaš organizacije save lele kotor ano rodipe siton formirime anglo 2000. berš, a kvašipe palo 2001. berš (Grafikoni 1.)

Grafikon 1. Berš formiribasko BTO?

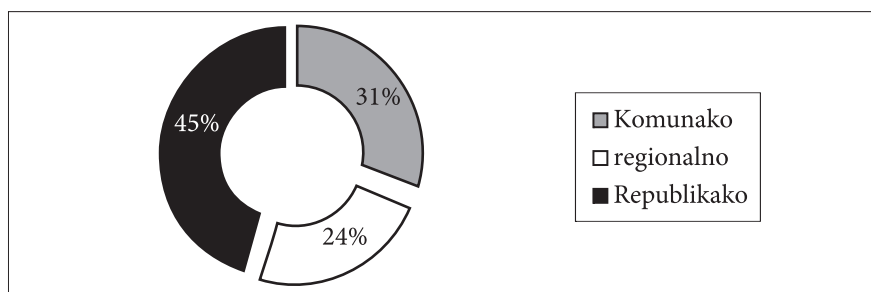
Majbaro gendo siton kotar teritorija Beogradeski, palo odova Vojvodinaki, dži kaj majhari kotar rjačutni, javutni thaj mesmer Srbia. (dikh Grafikoni 2)

Grafikon 2. Than bešipasko BTO

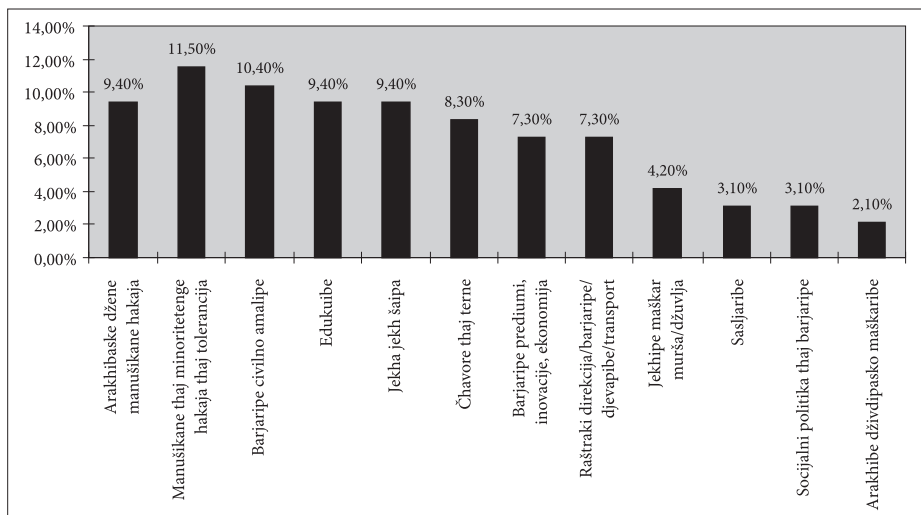
Dikhimo pedo geografsko umal ano savo kerena, konkluzia sito kaj majbaro gendo organizacijako pere aktivnostia realizuina ano nacionalno, repulikano niveli, uzo maškaribe e organizacijenca kotar avera raštra, dži kaj tikno gendo organizacijengo fokusirimo ano lokalno niveli (komun, diz). (dikh Grafikoni 3)

Grafikon 3. – Niveli kheribasko BTO

Ano dikhibe karakteri, rezultatia rodipaske sikavena amenge kaj baripe organizacijengo ano umal arakhibe manušikan hakaja sikavena organizacije save kerene pedo teme: manušikane thaj minoritetenge hakaja thaj tolerancija, barjaripe civilno amalipe, jekha jekh šajipe thaj arakhibe manušikane hakaja ano majbufljardo šajutno gndipe. Rezultatia sikavena amenge tikno jase bizoralo profesionalno fokusiribe pedo poulavde umalia arakhibaske manušikane hakajengo, kaj nane paše specijalizuime organizacije vaš arakhibe manušikane hakaja (dikh Grafikoni 4).

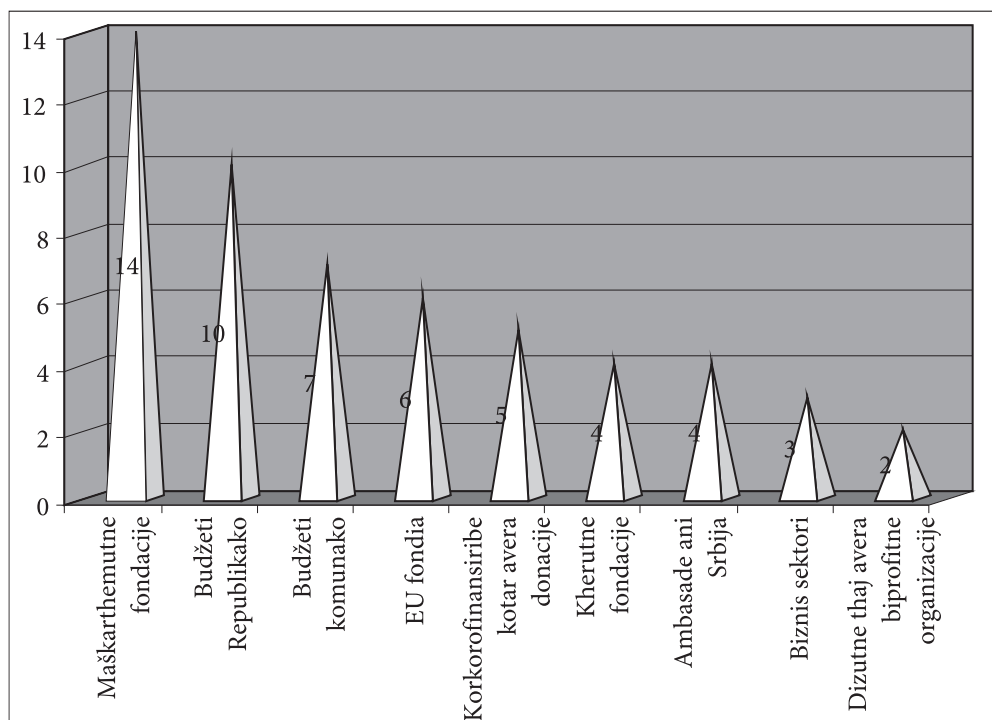
Grafikoni 4. Niveli keribasko BTO

Organizacije save lele kotor ano rodipe kerena buti e akala amalipaske grupenca: Romenca, thernenca, viktmenca phagipaske manušikane hakaja, nacionalne, religiake thaj seksualne minoritetenca, reprezentatorenca raštrake inistitucijenge, džene i invaliditeta thaj našutne thaj trumime džene.

Ano dikhibe finansiribe organizacije siton dominantne maškarthemutne organizacije (14 organizacije finansirinenape kotar akava hani), budžeti Srbijako (10 organizacije finansirinipe kotar akava hanig) budžeti lokalna korkordirekcijako (7 organizacije finansirinipe kotar akava hanig) thaj EU fondia (6 organizacije finansirinipe kotar akava hanig) (dikh Grafikoni 5).

Grafikon 5. Haniga finansiribaske BTO

Sar čeren komunikacija e avera organizacijenca save kerena buti e arakhiba manuškane hakaja sito dominantno biformalno thaj ad hoc karakteri, so sikavi kaj organizacije phanenape numa ani realizacija projekteski jase disavi aver inicijativa. Kotar aver rig sito pohari informaciono sistemi jase aver forma programeski jase organizaciono phanibe maškar organizacije, sar ano misal Mreža šerutnipaski ani Srbija, Chris.

Tabela 1. Relacija BTO e maškariba

	čeren maškaibe butipa e	čerena maška-ribe na but e	isitumen kon-flikti hari e	naneamen kontakti
Avera BTO save čerena buti e arakhiba manu-šikane hakaja	37,5%	37,5%	12,5%	12,5%
BTO save na čerena buti e arakhiba manu-šikane hakaja	50,0%	37,5%	12,5%	
Organenca lokalna korkorodirekcija	37,5%	62,5%		

	čerena maškaibe butipa e	čerena maška- ribe na but e	isitumen kon- flikti hari e	naneamen kontakti
Lokalna medijenca	50,0%	50,0%		
Lokalna ekspertenca	50,0%	50,0%		
Maškarskolae edkuiba- ske institucijenca	37,5%	50,0%		12,5%
Učeskolake edukuiba- ske institucijenca	37,5%	50,0%		12,5%
Skenciake institutci- jenca	25,0%	12,5%		62,5%
Raštrake organenca		62,5%		37,5%
Firmenc kotar Tumari komuna jase diz	12,5%	25,0%	12,5%	50,0%
Amalipe ekonomienca	12,5%			87,5%
Profesionalne amali- penca	37,5%	12,5%		50,0%

Relacija maškar organizacije dženutnengi rodipaski thaj maškaribe ano savo čerena karakterišinenape maškariba, uzo egzistiribe but tikno gendo organizacijaengo save siolen problemi e lokalna stakeholderenca (lolakni korkorodirekcija, medije, avera BTO, ekonomia, politikane partie...). Dikhiba bipozitivni nota situacijaki manuškane hakaja, save siton verefikuime ini lilenca ano akava rodipe, asavko niveli „maškalribasko“ thaj biegzistiribe konfrotacija anavela ano pučibe legitimibe thaj kapacitetia organizacijengo e participatengo ano rodipe.

Sar instrumenti pere čeribasko Ačhimo istemalkeri ekvaš organizacije, tritone Došalipasko kanuni, dži kaj paše sa organizacije ani piri buti akharenape pedo Kanuni kotar buti thaj Kanuni kotar činadipe diskriminacija e dženengi e invaliditea.

Baripe organizacijengo istemalkeri maškarthemutne aktia ani plji buti. Numa, duj tritone pučljarnengo dikhljarela kaj akharibe pedo maškarthemutne aktia isi efekti ano činadipe čalavdipe manušikan hakaja, dži kaj jekh tritone dikhljarela kaj akharibe pedo maškarthemutne aktia na anavi činadipe phagipe manuškane hakaja.

Kana sito ano pučibe sistematizacia gendengi thaj evidencija rezultatengi kotar buti organizacijako, šaj te la konkluzia kaj tikno gendo (33%) organizacia isiljen baza gendengi, evidencija kotar phagipe manuškane hakaja, thaj istemalkeri maškarthemutne instrumentia ano legaripe evidencija thaj dikhljaripe procesi phagipe manušikan hakaja. Ekvaš organizacije istemalkri maškarthemutne instrumentia ano legaripe evidencija kotar bučako rezultati.

Kana ano pučibe kreiribe raporti a 60% organizacije na kreirini raportia pedo pere aktivnostia thaj realizuime rezultatia save siton vaš publikako prezentuibe. Kotar okola organizacije save kreirinena raportia 67% odola raportia istemalkerena vaš

kampanja, 60% vaš kanuneske inicijative, ekvaš vaš dizjake initiative thaj 83% vaš akcije ano lokalno niveli⁵

Pedo dikhibe nota pozicijaki manuškane hakaja ani relacija pedo vakhti anglo 2000. berš, ko pučljarde siolen pozicija jekha jekh siton note kaj tiknjardjepe lepariba thaj forma phagipaski manuškane hakaja (20,7%). Kaj tiknjardape numa leparibe phagipe manuškane hakaja dikhljarela 16,7%. Sakoja pandžto organizacija dženutni pučljariabaski, dikhljarela kaj tiknjardjepe numa disave forme phagipe manuškane hakaja, dži kaj 16,6% gndipa kaj nane nisave prmiba ani relacija pedo nakhlo vakhti. Aver gendo rodutnengo, hari potikno kotar 30%, dikhljarela kaj našti te del nota egzistaribaski ano phagipe manuškane hakaja ano mothavdo vakhti.

Sar majefikasno vaš činadipe phagipe manuškane hakaja 71% pučljarnengo reso dikhela ano institiribe kaj raštri lela pere obligacije dikhljarde anavde kanunea, dži kaj sakova 6 rodutno dikhela reso ano angažuipe dizutnengo thaj ekspertengo maškar bithagarutne organizacije. Pohari kotar 5% dikhljarela kaj procei EU integracije korkori pesta ka anavi tiknjaribe phagipe manuškane hakaja ani Srbija.

Ano rami pere projektengo BTO majbut čerdje ano akala umalia: činadipe diskriminacija, hakaja dženenge e invaliditea, tromalo vakeribe, hakaja pedo amalipe, kulturna hakaja thaj hakaja minoritetengo. Kana siton pedo pučibe hakaja pacijentegno, istemalkerdutnengo, sindikalna hakaja, hakaja bešipaske, hako pedo tehno leibe mangin, hako pedo sasljariabasko arakhibe thaj socijalno arakhibe olenca khonik na čerala.

Prekalo gndipe dženutnengo pučljardipasko prioriteta pedo save organizacije čerena arakhibe manušikan hakajenca manglape te čeren ano angluni niči: činadipe diskriminacija, hako pedo dživdipe thaj činadipe teljaribasko, bihumano jase teljardo čeribe; hako pedo tromalo gndipe, religija; hako pedo sikljovibe, hako arakhibe familija, hako pacijengo, thaj hako e dženengo e invaliditeta. (dikh Tabela 2).

Tabela 2. Hakaja save musaj te barjarenpe

	Angluno rang	Dujto rang	Trito rang	Štarto rang
Činadipe diskriminacija	12,5%	37,5%		25,0%
Hako pedo dživdipe	37,5%			12,5%
Činadipe teljaripe, bihumano jase teljardo čeribe jase	12,5%	25,0%		
Činadipe teljaripe, bihumano jase teljardo čeribe jase			25,0%	
Hako pedo tromalipe thaj arakhibe persona thaj čeribe e dženenca				12,5%
Hako pedo juridikako krisipe			12,5%	
Hako pedo arakhibe privatno dživdipe, familija, kheri thaj ljila				

5 Sumaru procentia pouče 100% soske pučljarde šaj sine te kosen pobut kotaj jekh djevapi

	Angluno rang	Dujto rang	Trito rang	Štarto rang
Hako pedo tromalo gndipe thaj religija	12,5%			
Tromalo vakeribe		12,5%		
Hako dženutne minoritetengo				
Politikako hako, hako pedo politikako thaj partisko organizuibe		12,5%		
Arakhibe familia			12,5%	
Prandimasko hako				12,5%
Poulavdo arakhibe e čhavesko			12,5%	12,5%
Hako pedo buti			12,5%	
Hako pacijentengo	12,5%			12,5%
Hako pokinengo		12,5%		
Hako pedo edukuie			25,0%	
Hako pedo socijalno arakhibe	12,5%			12,5%

Ani relacija akala tema sito ini nota pozicijaki savi sito bipozitivno. Te sine dikhelape Tabela 3 dikhelape kaj ano but tikno gendo procesesko procenti dženutnen-go pučjaribasko situacijake dendja nota sar pozitivno.

Tabela broj 3. Procenti BTO save dena nota pozitivni situacia vaš mothavdine hakaja

	pozitivna ocena
Činadipe diskriminacija	18,20%
Hako pedo dživdipe	45,50%
Činadipe teljaripe, bihumano jase teljardo ćeribe jase došalipe	36,40%
Marketi manušenca thaj trafiking manušenca	27,30%
Hako pedo tromalipe thaj arakhibe dženesko thaj ćeribe e phandle dženenca	27,30%

	pozitivna ocena
Hako pedo juridikako krisipe	18,20%
Hako pedo arakhibe privatno dživdipe, familija, kher thaj ljila	27,30%
Hako pedo tromalo gndipe, thaj religija	45,50%
Tromalo vakeribe	63,70%
Hako pedo tromalipe tehno khedipe	45,50%
Tromalo amalipe	63,70%
Hako pedo tengo istemalkeribe mangin	18,20%
Hako dženutne minoritetengo	36,40%
Istemalkeribe čhib	27,30%
Politikako hako, hako pedo politikano thaj partijako organizuibe	45,50%
Alosaribasko hako	54,60%
Arakhibe familia	27,30%
Prandimo hako	27,30%
Poulavdo arakhibe čhavesko	27,30%
Tromalo phiribe	54,60%
Ekonomiako hako	18,20%
Socijalno hako	0
Kulturno hako	27,30%
Hako pedi buti	9,10%
Sindikaln tromalipe	27,30%
Hako pedo bešipe	18,20%
Saslaribasko arakhibe	18,20%
Hako pacijentengo	9,10%
Hako pokinengo	0

	pozitivna ocena
Hako vaš sasljari basko maškaribe, ekologiako hako	0
Hako pedo edukui be	0,273
Hako e dženengo e invaliditea	0,182

Kana sito lafi formiribe anglune mothavde note kotar olengo relavitibe vačeri gendo kaj 53% organizacije plji nota dendja pedo fundo e bučako ano projekta, gedna lelin kotar dizutne save sine viktimia kotar phagipe manuškane hakaja. Ano jekha jekh vakhti 36% organizacije plji nota čerela pedo raportia averenda BTO save čerena buti manuškane hakajenca.

Pučljarde save grupa hakaja ano avutnipe šaj te čeren, dikhiba kapaciteti pere organizacijako, majbaro gendo BTO dikhljarela kaj isila resursia vaš: čindipe diskriminacija, hako pedo tromalo amalipe, hako minoritetengo, hako pedo edukui be, hako pedo tromalo vačeribe. Umalia vaš save anketirime organizacije nanelen pherdo kapaciteti siton: marketi manušenca thaj legaripe manuša, hako pedo bešipe, hako pedi buti, socijalno hako, hako socijalna arakhibaske, hako socijalno arakhibe.

Manginutne džaniba ano angluno niči ano umal: haniga khedipe gendia thaj informacije, rodipe thaj dokumentuibe, publikako vakeribe, pošukar pendjaribe kanunia save siton semne vaš umal vaš mothavde hakaja, barjaripe motivacija voloterengi thaj pašakaripe avrijalutna ekspertska literaturaki. E organizacijenda save pherdje anketa ni jekh organizacija nadžanela, na šundja, vaš koncepti „Efta principia publikana keribaske“.

Ano dikhibe maškar 80% thaj 90% organizacije save lele kotor ano rodipe dikhljarelape kaj „Efta principia publikana keribaske“ ani Srbija pana na istemalkeripe kana ano pučipe avera nivelia thgariapske (kotar lokalno dži republikano).⁶

KONKLUZIA

Ano niveli „manušikanehakajesko“ miškope ani Srbija isi mangipe vaš „koordinimi specijalizacija“ savi mi, kotar jekh rig haljovela kaj egzistirimo biformalno kontakti formalizuinipe ani disavi forma koordinacia, uzo jekhvakhteski specijalizacija vaš disave hakaja. Koordinacija šaj te ovel ani funkcija keriba sistemi monitoring manuškane hakaja, prmibe informacije thaj edukacija savi ka ovel ani funkcija specijalizacijaki e dženengi thaj organizacijengi.

Formiribe Banka gendjengi civilno amalipe kotar phagipe manuškane hakaja, savi ka ovel pedo servisi sa organizacijenge thaj savi mi ovela jekhutni thaj maškarthemutno kompatibilni metodologija khedipaski, verifikacija, arhiva thaj analiza pozicijako phagipe manuškane hakaja.

Trening programi, savo mi ovela ani funkcija vaš edukacija organizacije save kerena buti e arakhiba manušikan hakaja, sar ini organizacije save kerena buti e grupenca save sikavena šej phagipe manuškane hakaja.

⁶ Ano pučljardo ljil sakova kotar 7 principia sito detaljno mothavdo

Kana gedno kotar bikonfrotiruimo tromalipe prekalo raštrake organia čhiva ano konteksti nota kaj paše 50% organizacije dikhljarela kaj kotar 2000. berš pozicija pačavibe manušikan hakaja ani Srbija nane pošukar, pučelape soske organizacie isiljen asavko bikonfliktno pašipe? Akava fenomeni šaj te dikhalja sar bipheribe kapaciteti civilno amalipe, a anglo sa ano umal finansirie, bukjake relacije thaj avera aktia semne vaš egzistiribe thaj keribe organizacijako. Sebepi odova sito manginutno te kerelpe ano vazdipe kapacitetia organizacijengo sar mi ovena korkorutne thaj ano sasutnipe kritikane ani plji buti.

Atoska gndina kaj mi ovela šukar te delpe pačiv ini pedo umal finansiribe organizacijako savo sito ano butipe projektesko, a bazirimo pedo realizacija poulayde, thaj majbut, ad hoc projektia. Asavki struktura finansiribaski zumavini ini bilači diverzifikacija donatorengi, sari ini tikno šajipe vaš finansisko planiribe so zumavini finansisko bisiguripe organizacijako ano longo roki.

DOPHERIBE I
Učo administrativno Konsili
Kodeksi sar te keren
raštrake administratoria

Pedo fundo dženo 164. pozicia 2. Kanuneski kotar raštrake administratoria („Službeni glasnik RS“, nu. 79/05, 81/05 – leparibe, 64/07 i 67/67 – leparibe),

Učo administrativno Konsili anavi:

KODEKSI SAR TE KEREN RAŠTRAKE ADMINISTRATORIA

Reso kodeksesko

Dženo 1.

Reso akale kodesesko te paše verefikuini standardia integriteti thaj hakaja keibaske raštrake administratengo kotar organi raštraka direkcijake, servisi Thagarutnako thaj ekspertiakne servisia direkcijake regijake (ano dur teksti: organia) thaj te informišini publika kotar keribe savo isilje hako te ažukeri kotar raštrako administratori.

Adikaribe aktia kodekseske

Dženo 2.

Raštrako administratori pedi obligacija te adikerelpe akti akale kodekseske.

Keribe raštrake administratoresko kontra aktenge akale kodeseske sikavi loko čalavdipe bućako, numa te sine kanunea mothavdo sar popharo čalavdipe bućako.

Paćavibe publikako

Dženo 3.

Raštrako administratori sito pedi obligacija te kerel adjahar vaš akharibe thaj anavibe paćavibe publikako ano integriteti, bistratsno thaj efektivibe ogranengo.

Kanunipe thaj bistrasno ani buti

Dženo 4.

Raštrako administratori kerela plji buti ano rami mukljibasko, ano rami e kanunea thaj avera aktenca thaj kerela pedo hakaja bućake thaj mothovdipa akale kodeksesko.

Raštrako administratori našti ano privatno dživdipe te kerel pedi forma savi kerela ole te perel pedi influencia averenda savo šaj te sikavipe pedo kanunipe thaj bistrasno keribe buti.

Politikako neutralipe

Dženo 5.

Raštrako administratori kerela ano plo šajipe čekatuneskse politikana neutralipa.

Ano administrativne thana organenge raštrako administratori našti te legari thaj čhivel amblemia politikana partijenge, jase olengo propagando materijali.

Raštrako administratori našti te ovele influencia pedo politikako mangipe avera raštrake administratengo thaj telune olestar.

Arakhibe publikako interesi

Dženo 6.

Kana anelape pratsav thaj keribe diskrecione djevapibe raštrako administratori sito pedi obligacija te dikhljare kotar publikako interesi thaj relevante faktia thaj našti te kerel pedo forme save anela olje ano pašljoibe obligacija iranibe forme disave fizičko jase juridikake dženoske.

Činadipe mareba interesi

Dženo 7.

Ano keribe pere buća raštrako administratori našti te mekhel te olesko privatno interesi avela ano mareba e publikana interesea.

Ov sito pedi obligacija te dikhljarel kotar čačuno jase šajutno mareba interesi thaj te ljel napia dikhljarde kanunea sebepi našibe kotar mareba interesi.

Činadipe mareba interesi kana lelape buti

Dženo 8.

Vastalutno kadrovska klaseske organeske, raštrako administratori vaš kadrovska buća ano organi savo nanele kadrovsko klasi, sito pedi obligacija te dženo savo khuvela ani buti sar raštrako administratori anglo čeribe pi buti pendjaripe e kanunea dikhljarde e ramea thaj bimukljipa save siolen vaš reso te činaven mareba interesi.

Keribe e darea

Dženo 9.

Raštrako administratori našti te lel daro, ni varesavo aver servisi jase istemalke-ribe peske jase avera džene ano keribe pli buti, nuna protokolarno jase festuibasko daro potikna molipa jekhutno aktenca savenca kerelape činadipe mareba interesi kana kerelape publikani funkcija.

Te sine raštraka administratoreske dendilo daro jase disavo aver istamelkeribe sito pedi obligacija te daro jase istemalke-ribe fuljini, te dendo daro irani, te lel buća sebepi identifikacija dženengi thaj te sine pedo šajipe te arakhi ispate thaj ano odova momenti, a majdur ano roki kotar 24 sahati, odolesta kerela administrativni nota thaj mothavi bipošredno e šefe.

Te sine raštrako administratori ano duj godja jase mi te dendo daro šaj te dikhljaripe e šukar darea potikne molipe sito pedi obligacija te odolesta rodela gndipe kotar olesko šefi.

Keribe e dendime vastušenca

Dženo 10.

Raštrako administratori sito pedi obligacija te materijalna thaj finansisko vastuša save siton dende oleske ano keribe buti istemalke-ri šukar, ekonomikano thaj efikasno, numa vaš keribe buća thaj te na istemalke-ri olen vaš privatna buća.

Keribe e informacijenca**Dženo 11.**

Ano keribe pere buća raštrako administratori našti te rodel tromalipe informacijengo save oleske nane manginutne vaš oleski buti, a informacije save šaj te ljel musaj te istemalkeri šukar.

Raštrako administratori našti bimukljibe te mothavi informacije dži save alo ano keribe plji buti.

Ano keribe privatna buća raštrako dženo našt te istemalkeri informacije save oficijalno šaj te ljel sebepe leibe lačariba peste jase olea phandle džene.

Arakhibe privatibe**Dženo 12.**

Ano reso arakhibe privatibe, raštrako administratori našti te ikalji personalne gendia kotar evidencija save legarenape kotar aver raštrako administratori, numa ano kanuneske dikhime procesia.

Relacija e manušenca**Dženo 13.**

Ano relacije e manušenca raštrako administratori sito pedi obligacija te: kerela profesionalno, šukar; sikavi interesi thaj adžukaribe, poulavdo e biskoluime persona; ano vakhti thaj čačune dela gendja thaj informacije, ano rami e kanunea thaj avera aktenca; dela ažutipe thaj dela informacije kotar čekatune organia vaš intervencija pedo rodipe, sari ini kotar juridikake vastuša vaš arakhibe hakaja kotar čekatun organia vaš keribe pedo kanuni, legaripe e čekatunea jekhipasta thaj na dela privilegie pedo varesavo dikhibe thaj personalne šukaripa manušesko; e ulavde pačavibe kerela e manušenca e invaliditea thaj avera manušenca e manginutne mangipa; pačavi persona thaj barikanibe manušesko.

Vakeribe e šefenca thaj avera raštrake administratorencia**Dženo 14.**

Ani relacija e šefenca, telune dženenca, avera raštrake administratorencia thaj dženenca raštrake administratorencia e bare pačavibe.

Raštrako administratori sito pedi obligacija te ani relacija e avera raštrake administratorencia arakhi mangniutno mašakrife, na činavi procesi bućako, vazdela profesionalne relacije thaj bućarni atmosfera thaj te našela kotar buća save šaj te oven bilače kosekvence pedo dikhibe organengo.

Arakhibe barikanibe organengo**Dženo 15.**

Raštrako administratori ano pašljoibe sito pedi obligacija te dikhljarl so čerela ano publiako than te na tiknjari dikhibe pašljoibasko thaj organengo thaj pačavibe dizjengo ano raštrako servisi.

Bimukhibe seksualno biistemalkeribe**Dženo 16.**

Sito bimukljino seksualno biistemalkeribe, verbalno thaj biverbalno bimanginutno keribe kotar sfera polno dživdipaski savea teljaripe personalno integriteti raštrake administresko.

Registracija vaš seksualno biistemalkeribe denape dženenge save nadur šajutno okoleske kastar avela biistemalkeribe.

Standardia kotar uravibe ani buti**Dženo 17.**

Rašrako administratori sito pedi obligacia thaj šukar uravdo, vaš e bukenge raštrake administratoreske thaj te pere uraviba ano bučarno than na teljari imidž raštrake organesko ni sikavi pli politikani, religiaki jase aver personalno dženutnipe savi šaj te anavi ano donde olesko neutralibe. Bilače šejenca dikhljarena kaj: bimisalesko tikne aljine, majce e bare dekoltea jase tikne bratelenca, but tikne jase dikhime maice, tikne pantole.

Raštrake administratore savo sito bilačo uravdo vastalutno ka pendžali olen pedi obligacija pačavibaski akale kodekseja ano dikhibe uravibe ano butikako than thaj pedito šajipe leibe disciplinsko procesi te pale čalavi kodeksi.

Arakhibe standardia keribe thaj stopiribe mobing**Dženo 18.**

Rašrako administratori savo dikhljarela kaj olesta jase aver rašrako administratori rodela te kerel pedito forme savo nane ano rami e akale kodekseja odolesta hramosardo informišini vastalutne organia. Rašrako administratori našti te ovel anavdo ani bilači pozicia ani relacija pedito avera raštrake administratoria, ni pedi influenza daravibaski (mobing) kana kerela pere buča thaj realizacija hakaja ano organia.

Realizacija ano zoralipe**Dženo 19.**

Akava kodeksi avela ano zoralipe ofto dive e diveste ano „Službenom glasniku Republike Srbije“.

Ano Beogradi, 29. februarea 2008. beršeste

UČO SERWISESKO KONSILI
PREZIDENTO
Prof. dr Ranko Keča

DOPHERIBE II
Formularia vaš praktikano
dikhljaribe standardia
publikane dživdipaske

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

BIHALANIBE Legarutne kotar publikane funkcije manglape te anavene numa okola pratsava save sito ano rami e publikane interesenca. Na manglape te odova te keren kotar finansi-sko jase materijalne istemalkeribe peste, pere familijake, jase pere amalenge.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čačuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počačuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

INTEGRITETI Legarutne publikana funkcijata na manglape te oven teli varesavi finansisko jase avera obligacija prekalo disave džene jase organizacije kotar rig save šaj te keren influenza pedo on ano keribe administratorna buća.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

OBJEKTIVIBE Ano keribe publikane buća, ano rami ini anavibe ano publikane funkcije, devibe buća, jase rekomandacija ulavde dženengo vaš tođin thaj benefiċije, legarutne publikane funkcijata manglape te anaven pratsava pedo fundo kvaliteti.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

DJEVAPIBE Legarutne publikana funkcijata djevaptune vaš pere pratsava thaj bukja publikane ini manglape te oven pedi sakoja kontorla sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PUTARIBE Legarutne publikane funkciengo sito djevaptune vaš pere pratsava thaj buća e publi- kane thaj musaj te oven pedi sakoja kontrola sebepi olengi funkcija.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bičaćuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PAČAVIBE Legarutne publikana funkcijata siolen obligacija te mothaven sakova privatno intereski savo isilje relacija e olenge publikana buća thaj te ljel badžakia vaš agorisibe konfliktia save avena ano forme save arakhena publikako interesi.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE

PUČLJARIBE VAŠ BUTI

PERSONALNO MISAL Legardutne publikane funkcije manglape te barjakaren thaj te keren anglunipe akala principia legaripa thaj personalne misalea.		
1. Dikhljarena li kaj ano konkretikano procesi phago akava standardi publikane dživdipaske thaj soske?		
2. Jase mi uzo mothavdo standardi publikane dživdipaske ano konkretikano procesi phagime ini disave avera standardia publikane dživdipaske, save thaj ano nekobor lafia, soske?		
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
3. Jase mi čekatuno dženo kerdja varesavo pozitivno badžako ano reso vaš cidipe čalavdipe e standardjengo?		
4. Te sine djevapi pedo angluno pučibe va, jase mi procesi djevaptune dženosko dikhljarena (den nota kotar 1 dži 5 thaj tikno komentari)		
Čaćuno thaj šukaripasko	5 (pandž)	
pravilno thaj manginutno	4 (štar)	
Šaj ine te ovel ini počaćuno	3 (trin)	
bilačo	2 (duj)	
Bićačuno thaj hovavno	1 (jekh)	
5. Sar mi Tumen ano nekobor lafia formulišinen akava standardi publikana dživdipaski?		

KOMENTARIA/NOTE